

Kitab a Inisulat'u Nabi Danyil

Sia kanu Kitab Taurat

Maguindanaon

2022

© 2022 www.maguindanaonfriends.com

This work is licensed and shareable under the terms of the Creative Commons License:

Attribution-Non Commercial-No Derivative Works (CC BY-NC-ND 4.0)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

This license allows this work to be shared, copied and redistributed in any medium or format under the following terms: Appropriate credit and a link to the license must be given. The material may not be used for commercial purposes, nor may it be remixed, transformed or built upon.

Bismillah Sir-Rahman Mir-Raheem
Assalamu Alaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh

Na kanu timpu a manga nem gatus lagun unan nu kinambata kanu Isa al-Masih na su manga taw a Yahuda na nabiag kanu dalepa a Babilunia.* Na isa kanu nabiag na su manguda a si Danyil enggu su manga pakat'in. Na si Danyil enggu su telu kataw a manga pakat'in na napamili silan a mapanunugu nu sultan sabap sa inenggan silan nu Kadenan sa kategelan a dala makalawan lun kanu manga taw a Babilunia.

Na su manga taw sa Babilunia na nia nin pedsimban na manga pegkakadenanen ugaid'a si Danyil enggu su telu kataw a manga pakat'in na naninindeg sa dili kasimbulan su kapedsimba nilan kanu tidtu a Kadenan sa apia nia nin kaaden i ipatay nilan pan su entu.

Na inenggan nu Kadenan sa kapegkagaga su Danyil sa kaalung'in kanu di pan 'gkanganggula enggu katargium a punan na kinapangkat'in sa galebekan taman sa madakel a manga sultan i nanggalebekan nin taman sa kinagkatua nin. Na naalung'in bun su makapantag kanu manganggula kanu manga mauli den a gay.

* Su Babilunia na nia ba su dalepa a bedtuan sa Iraq sa saguna a timpu.

Kitab a Inisulat'u Nabi Danyil

Sia kanu Kitab Taurat

Su Kinapamili kanu Danyil enggu kanu Telu Kataw a Manga Pakat'in

1 ¹ Na kanu ikatelu lagun nu kapendatu nu Datu Yihuyakim sa dalepa a Yahuda na linemu su Sultan sa Babilunia a su Nibukadnisar kanu dalepa a Awrusalim ka linibet'ilan asal'a masakup'in su entu.^a

² Na inipalad'u Kadenan a Mapulu kanu Sultan Nibukadnisar su Datu Yihuyakim taman den kanu ped a manga igagama nu Suti a 'Bpagagaman. Na inipadtapik'in su manga entu lu sa dalepa a Babilunia, lu kanu 'bpametadan kanu manga kakawasan nu pegkakadenanen nin.

³ Na sinugu nu Sultan Nibukadnisar su 'gkasaligan nin kanu manga taw nin a si Aspinias sa mamili sekanin kanu manga taw a Israil a ebpun kanu balapantag a tupu nu Yahuda enggu kanu manga balabansa a manga taw. ⁴ Na nia dait a mapamili na manganguda a dala tila na kanggulawas'in, mapia i palas'in, mangategel, malengkas i guay-guay nin, malemu pamandun enggu makagaga enggalebek kanu tulugan nu sultan. Na pamandun silan sa basa enggu langun na ukit'u manga taw a Babilunia. ⁵ Inisugu bun nu sultan kani Aspinias i lu kuan su makan nilan sa kanu uman-uman gay a ipapegkan kanu sultan enggu su alak a ig'a ubas a ipainem kanilan na lu bun kuan kanu alak a ipabpaginem kanu

^a 1:1 Mailay su nia kanu Ikadua a Kitab'u Manga Datu 23 ayat 36 enggu 37; 24 ayat 1 taman sa 6.

Nabi Danyil 1

sultan. Na pamandun silan sa langun na ukit kanu dalem'u telu lagun entu pan ka mabaluy den silan a gumagalebek kanu tulugan nu sultan.

⁶Na isa kanu manga napamili na si Danyil, si Anania, si Misail enggu si Asaria. Na ebpun silan langun kanu tupu nu Yahuda. ⁷Na pinanalinan silan ni Aspinias sa manga ngala. Na nia nin inibedtu kani Danyil na Biltasar, si Anania menem na Siadrak, si Misail menem na Misiak enggu si Asaria menem na Abidnigu.

⁸Saleta mambu na si Danyil na tinalanged'in den kanu ginawa nin i dili sekanin keman kanu pegken a ebpun kanu sultan enggu dili bun sekanin minem kanu 'bpaginumen nu sultan ka enggu di sekanin maharam. Tembu pinangeni nin kani Aspinias sa sugutan sekanin sa dili nin kakan enggu kainem sa entu ka enggu di sekanin maharam. ⁹Na pigkahanda mambu nu Kadenan i kasuatan enggu ikalimu sekanin ni Aspinias a 'gkasaligan nu sultan. ¹⁰Ugaid'a nia pidtalun ni Aspinias kani Danyil na "'Gkagilekan aku kanu mapulu ku a su sultan, ka sekanin demun i sinemugu sa kakan nu kanu nia a pegken enggu kainum'u kanu nia ba a 'bpaginumen. Na amaika mailay nin i dili 'gkapia su kanggulawas'u a mana su kanggulawas'u manga tagapeda nu a manganguda na tabia bun ka paputukan aku nin sa ulu."

¹¹Guna su maitu na nia pidtalun ni Danyil kanu nasaligan ni Aspinias a temuludu sa lekanin enggu kanu manga tagapeda nin a si Anania, si Misail enggu si Asaria na ¹²"Tekawi kami nu pan muna mapakan sa kamu bu enggu ig bu i ipainem'u sa lekami sa kanu dalem'u sapulu gay. ¹³Entu pan ka padsagid kami kanu manga kaped'ami a nia nilan pinangan na su pegken a ebpun kanu sultan. Na ilay ka u ngin i kambidayan nami. Na seka den i mataw lun u ngin i dait a pakaidan sa lekami sia luyud

Nabi Danyil 1

kanu ngin i nailay nengka a kambidayan nami.” ¹⁴Na miniug mambu su pedtuludu kanilan, taman sa pinggula nilan den su entu kanu dalem'u sapulu gay.

¹⁵Na guna maipus su sapulu gay na nailay nu pedtuludu kanilan i silan i migkakapia i kanggulawas'in kumin kanu manga pagidsan nilan a nia nilan pinangan na su pegken a ebpun kanu pegken nu sultan.

¹⁶Tembu dala den ipangenggay nu pedtuludu kanilan su pegken enggu 'bpanginemen a ebpun kanu sultan ka nia nin bu inipangenggay kanilan na su kamu bu.

¹⁷Na su pat kataw a nia a manganguda na inenggan nu Kadenan sa kapegkagaga sa katuntay sa mapia kanu langun nu embalang-balangan na manga adat-betad enggu ilemu nu manga taw sa Babilunia. Na liu pan sa entu na inenggan si Danyil sa kapegkagaga sa kaalung'in kanu dili pan 'gkanggula enggu su katargium'in kanu manga taginepen.

¹⁸Na guna maipus su nakatelu lagun a kinapamandu kanilan kanu manga ukit, na sia luyud kanu kasuguan nu Sultan Nibukadnisar na iniadap den silan nu panunugun nu sultan a si Aspinias kanu sultan.

¹⁹Na sia kanu kapembitiala nu sultan kanilan na nadsagipa nu sultan i apia sakataw kanu manganguda a entu na dala makalawan kani Danyil, Anania, Misail enggu Asaria. Tembu napamili silan nu sultan a enggalebek sa lekanin. ²⁰Na apia ngin i ibpagidsa nu sultan kanilan na nadsagipa nin i su kategel'ilan sa katuntay na takep-temakep kumin kanu mategel sa kangagaipan enggu 'bpamangingilayan kanu lusud'u pendatuan nin.

²¹Na saleta mambu na si Danyil na minggalebek sekanin kanu tulugan nu sultan taman den kanu timpu nu Sultan Sirus.

Su Taginepen nu Sultan Nibukadnisar

2¹ Na kanu ikadua lagun nu kapendatu nu Sultan Nibukadnisar na midtaginep sekanin sa sangat a nakalingasa kanu ginawa nin taman sa dili sekanin pakatulug. ² Na daka inipatawag'in su langun nu mategel sa kangagaipan, su 'bpamangingilayan, su 'bpamangalintaw enggu su manga pabibitun ka enggu nilan kanggumaenan su taginepen nin. Daka linemu mambu silan kanu sultan. ³ Na nia pidtalun nu sultan kanilan na “Midtaginep aku sa sangat a nakalingasa kanu ginawa ku, na nia ku kalinian na katuntayan ku u ngin i maena nu entu ba a taginepen ku.” ⁴ Na nia inisumpat'u mangategel a entu kanu sultan sa basa a Aramb^b na “Hu sultan, palihalan ka. Na edtalun ka den sa lekami a panunugun nengka su taginepen nengka ka enggu nami kapatuntayan sa leka i maena nin.”

⁵ Na nia inisumpat'u sultan kanilan na “Nia ku atulan kanu nia ba na amaika dili nu madtalu sa laki su nadtaginep ku enggu dili nu madtalu sa laki su maena nin na panebpeden ku su manga badan nu enggu ipabinasa ku su manga kawalayan nu. ⁶ Na amaika menem ka madtalu nu su nadtaginep ku enggu su maena nin na balasan ku sekanu sa masela enggu enggan ku sekanu sa masela a kabadtugan. Na edtalun nu sa laki su taginepen ku enggu su maena nin.”

⁷ Na nia nilan menem nakasumpat kanu sultan na “Hu sultan, edtalun ka den sa lekami su nadtaginep'engka ka enggu nami matargium sa leka.” ⁸ Na nia pidtalun nu sultan kanilan na “Katawan ku i 'bpaganggan nu bu su kutika kagina katawan nu i tumanen ku su pidtalun ku a entu

^b 2:4 Iganat sia ba taman sa kapupusan nu Danyil 7 na nia 'bpagusalen a basa na basa a Aram.

Nabi Danyil 2

⁹ a pakaidan ku sa lekanu langun amaika dili nu mapanudtul sa laki su nadtaginep ku. Na katawan ku man i namagayun kanu sa kandalebut'u ka nia nu lun kataw na masalin pamun su itungan ku sa kabpagangga nu a nan. Na saguna na edtalu nu sa laki su nadtaginep ku ka lu ku ba katawan u saben-sabenal a mataw kanu temargium.” ¹⁰ Na nia nilan nakasumpat na “Dala pamun taw sia sa dunia a makagaga enggula kanu nia a kiug'u sultan. Dala bun sultan a semugu sa mamba kanu manga mategel'in sa kangagaipan, 'bpamangingilayan enggu pabibitun kanu pendatuan nin apia ngin pan i kabagel'a kapendatu nin. ¹¹ Hu sultan, sangat a mapasang su 'bpangenin nengka a nan. Nia bu makagaga sa nan enggula na su manga kadenan^c a dikena 'bpaguyag-uyag a kaped'u manusia.” ¹² Na sabap sa entu a sawal'ilan na nalipunget a benal su sultan tembu napasugu sekanin sa imatayan su langun nu aden kangategelan nin sa lusud'u Babilunia. ¹³ Na inipayapat su entu a kasuguan nu sultan sa imatayan su langun nu aden kangategelan nin. Tembu pinangilay nilan si Danyil enggu su manga pakat'in ka ibpagamung bun silan 'bpagimatay.

¹⁴ Na guna su maitu na inidsan ni Danyil sa mapia a ukit si Ariuk a mapulu nu manga tameng a sinugu kanu kaimatay kanu langun nu aden kangategelan nin kanu lusud'u Babilunia. ¹⁵ Na nia nin inidsa kani Ariuk na “Ngintu ka mapasang a benal su nia ba a kasuguan nu sultan?” Na pidsinantal mambu ni Ariuk sa lekanin su pantag sa entu. ¹⁶ Na daka nangadap si Danyil kanu sultan ka pinangeni nin lun i enggan pan sekanin sa kutika sa katargium'in kanu nadtaginep nin.

^c 2:11 Su **manga kadenan** sia na dikena nia su tidtu a Kadenan ugaid'a sia kanu itungan nilan na bantang a kadenan.

Nabi Danyil 2

¹⁷Na guna su maitu na minuli si Danyil ka pinasabutan nin su pantag sa entu kanu manga pakat'in a si Anania, Misail enggu si Asaria. ¹⁸Na nia nin pidtalul kanilan na mangeni silan sa tabang kanu Kadenan a lu sa suleka ka enggu nilan 'gkatawan su taginepen nu sultan ka enggu dili silan matay apeg'u manga ped pan a aden kangategelan nin kanu lusud'u Babilunia. ¹⁹Daka kanu magabi na inipayag'u Kadenan kani Danyil su taginepen nu sultan sa ukit'a kinapaalung'in lun. Tembu pinugi ni Danyil su Kadenan a lu sa suleka ²⁰sa nia nin pidtalul na

“Pugin su ingala nu Kadenan taman sa taman,
lu sa lekanin su ilemu enggu su kapegkagaga.

²¹Sekanin i pakapadsalin kanu manga kutika enggu
kanu manga timpu,
sekanin i pegkakataw pambetad kanu manga sultan
enggu pebpagawa lun,

sekanin i minenggay sa ilemu kanu manga taw a mangategel,
sekanin bun i minenggay sa katuntay kanu manga
taw a aden tuntay nin,

²²sekanin i papedtuntay kanu manga madalem a ilemu enggu
kanu makagaip a 'gkanganggula.

'Gkatawan nin u ngin i sia kanu kalibutengan,
ka lu man sa lekanin su sigay a pakagkalinawag.

²³Hu Kadenan nu manga katupuan ku, pedsukul-sukul
aku sa leka enggu pebpugi,
ka inenggan aku nengka sa ilemu enggu kapegkagaga,
inipayag'engka sa laki su 'bpangenin nami sa leka,
ka inipayag'engka sa lekami su taginepen nu sultan.”

Nabi Danyil 2

Su Kinatargium'u Danyil kanu Taginepen nu Sultan

²⁴ Guna su maitu na pimbalinganan ni Danyil si Ariuk a sinugu sa kaimatay kanu langun nu aden kangategelan nin kanu lusud'u Babilunia ka nia nin pidtalun sa lekanin na “Di ka 'bpagimatayi su aden manga kategelan nin kanu lusud'u Babilunia ka makin iadap aku nengka lu kanu sultan ka targiumen ku su nadtaginep'in.” ²⁵ Na guna su maitu na pinamagayasan mapaadap'i Ariuk si Danyil lu kanu sultan sa nia nin lun pidtalun na “Natun ku i mama a nia kanu manga nasigkem a ebun kanu dalepa a Yahuda a makatargium kanu nadtaginep'engka.” ²⁶ Na nia pidtalun nu sultan kani Danyil a binedtuan bun sa Biltasar na “Ngintu, magaga nengka edtalun sa laki su nadtaginep ku enggu su maena nin?” ²⁷ Na nia inisumpat'i Danyil kanu sultan na “Dala man taw a makagaga temargium kanu nan a nadtaginep'engka apia su aden kangategelan nin, 'bpamangingilayan, mategel sa kangagaipan enggu su manga pabibitun. ²⁸⁻²⁹ Ugaid'a aden Kadenan a lu sa sulega a pebpayag kanu manga nakapagena a maena nu 'gkanganggula. Na inipayag'in sa leka sia kanu taginepen nengka su manganggula kanu mangauma pan a timpu. Hu sultan, nia nengka ba a entu pidtaginep sia kanu kapedtulug'engka na su manganggula kanu mangauma pan a timpu. Na su Kadenan a pebpayag kanu manga nakapagena a maena nu 'gkanganggula na papedtuntayan nin sa leka su manganggula kanu mangauma pan a timpu. ³⁰ Na inipayag'u Kadenan sa laki su maena nu taginepen nengka sa dikena nia nin maena i mategel aku kumin kanu manga ped, ugaid'a asal bu na kapatuntayan nin sa leka ka enggu nengka 'gkasabutan su pakasimuket a nan kanu ginawa nengka.

Nabi Danyil 2

³¹ “Na nia ba su nadtaginep'engka: Nakailay ka sa masela a balahala a pakaipeng-ipeng enggu makasabalang i buntal'in a sia kanu kasangulan nengka enggu sangat a pakagilek-gilek i buntal'in. ³² Na su ulu nu entu na bulawan a dala simbul'in, su laleb'in enggu su manga ngelay nin na pilak, su tian nin enggu su manga bubun nin na galang, ³³ su manga lisen nin menem na putaw enggu su ay nin na pinambad sa putaw enggu pinadtegas a budta. ³⁴ Na gagalu nu kapedсандeng'engka lun na aden naulug a masela a tebi na watu a dikena manusia i minggula lun a nakasugat kanu ay nu balahala a entu a pinambad sa putaw enggu pinadtegas a budta a punan a kinalupet-lupet'u ay nin. ³⁵ Daka nalundus su balahala a entu a inumbal a ebpun sa putaw, pinadtegas a budta, galang, pilak enggu bulawan. Na nia nin nalagidan na ukap a inibayug'a sambel sa apia endaw den, taman sa dala den 'bpagilayan lun. Ugaid'a su watu a nakasugat lun na nabaluy a masela a palaw a nakapenu kanu dunia.

³⁶ “Na nia su maena nu entu a taginepen nengka. ³⁷ Hu Sultan, seka su datu nu manga sultan. Na su Kadenan a lu sa sulega na binaluy ka nin a datu enggu inenggan ka nin sa kapegkagaga, bagel enggu kabadtugan. ³⁸ Inisalig'in sa leka su manga taw, su manga binatang magidsan pan i talaw enggu dikena talaw taman kanu manga papanuk sa kawang-kawangan. Pinakamalan nin sa leka su langun nu entu sa apia endaw. Na nia nin maena na seka su bulawan a entu a ulu nu balahala. ³⁹ Na aden temundug a pendatuan a malubay kumin sa leka, enggu aden pamun ikatelu a pendatuan bun a inibaratan sa galang a masakup'in su pat a pisuk'u dunia. ⁴⁰ Na aden pamun ikapat a pendatuan a inibaratan sa mana kabagel'u putaw, ka mana bun su putaw a pakalupet kanu apia ngin, na maitu bun ba i kalupet'in kanu ped a pendatuan. ⁴¹ Ugaid'a mana

Nabi Danyil 2

bun su nailay nengka a ay nin a nakambad sa pinadtegas a budta enggu putaw na maitu bun ba su nia ba a pendatuan na mabad bun. Ugaid'a su bagel'u entu na dili bun masalin a mana bun su kabagel'u matesgas a putaw a nailay nengka a ay nin a pinambad sa putaw enggu pinadtegas a budta. ⁴²Na su manga kemel'u ay nin a pinambad sa pinadtegas a budta enggu putaw na nia nin maena na su entu a pendatuan na sabad na malubay enggu sabad menem na mabagel. ⁴³Na su pinadsimbul a pinadtegas a budta enggu putaw na nia nin maena na masaumpung su pendatuan sa ukit'a kanggia-giamunga nilan ugaid'a dili bun 'gkauget su kasaumpung'ilan kagina di man mapakay a makadtimpung su pinadtegas a budta enggu su putaw.

⁴⁴“Na su timpu nu kandatu nu entu ba a manga sultan na su Kadenan a lu sa sulega na mapatindeg sa pendatuan a dili magaga mapalusak'u apia entain taman sa taman enggu dili masakup'u apia entain. Ka nia pan mula na mabinasa nu pinatindeg a entu a pendatuan su langun nu pendatuan enggu matebped'in su kapendatu nilan ugaid'a su lekanin a pendatuan na makatindeg taman sa taman. ⁴⁵Na nia ba su maena nu watu a entu a nailay nengka a naulug a ebpun kanu palaw a dikena manusia i minggula lun a linemupet kanu balahala a entu a inumbal ebpun sa putaw, galang, pinadtegas a budta, pilak enggu bulawan. Hu sultan, inipayag man nu Kadenan a Mapulu sa leka su manganggula kanu mangauma pan a timpu. Na natatalanged a manggula su entu a taginepen nengka enggu su kinatargium ku lun na natatalanged a nakatidtu.”

⁴⁶Na guna su maitu na nakasugiud su Sultan Nibukadnisar ka napagadatan nin si Danyil, daka inisugu nin i kagkurbanan sa lekanin enggu kagkurban lun sa mamut a tutungen. ⁴⁷Na nia pidtalun nu sultan

Nabi Danyil 2–3

kani Danyil na “Saben-sabenal a su Kadenan nengka na Kadenan nu langun nu kadenan, datu nu langun nu sultan enggu pebpayag kanu manga nakapagena a maena, ka nagaga nengka mayag su nakapagena a maena nu nia a taginepen ku.” ⁴⁸ Na daka inipulu nu sultan kanu galebekan nin si Danyil enggu pinangenggan nin sa madakel a mangapia a balas taman sa inumbal'in sekanin a makapangulu kanu lusud'u Babilunia enggu makapangulu kanu langun nu aden kategelan nin sa lusud'u Babilunia. ⁴⁹ Na saleta mambu na pinangeni ni Danyil kanu sultan i ibetad'in a makadtabang sa lekanin sa kapangulu kanu dalepa si Siadrak, Misiak enggu Abidnigu. Na miniug mambu su sultan kanu entu a pinangeni ni Danyil. Ugaid'a si Danyil na lu demun sekanin kanu tulugan nu sultan.

Su Balahala a Bulawan a Mana Buntal'a Manusia

3 ¹ Na napaumbal su Sultan Nibukadnisar sa balahala a bulawan a mana buntal'a manusia a nia nin kalambeg na siyawpulu takap enggu nia nin menem kasela na siyaw takap. Na lu nin inipatindeg kanu kadatalan nu dalepa a Dura lu kanu lusud'u Babilunia. ² Daka inipatawag'u Sultan Nibukadnisar su langun nu manga gubilnadul, manga mapulu nu dalepa, manga 'gkasaligan, manga pedtuludu sa kakawasan nu pendatuan nin, su 'bpamangukum, su 'gkangasaligan nu manga dalepa enggu su ped pan a 'bpananggit kanu dalepa taman den kanu langun nu 'gkangaunutan kanu manga prubinsia ka enggu silan makatalabuk kanu kapedsele-sela kanu entu a pinatindeg'u Sultan Nibukadnisar. ³ Na langun nilan na linemu mambu ka nangadap kanu entu a balahala. ⁴ Guna su maitu, na midtal sa matanug su nasanganan sa kadtalu-talu sa nia nin pidtal na “Inibpaliugat

Nabi Danyil 3

kanu uman i bangsa, tribu enggu basa, ⁵ sa amaika makineg'u den su uni nu tambuli, palendag, manga kutiapi, palabuni-bunian a alpa enggu ped pan a palabuni-bunian na sugiud kanu ka simba nu su balahala a bulawan a pinatindeg'u Sultan Nibukadnisar. ⁶ Na apia entain i dili semugiud sa kasimba nin lun na idtug mamagayas lu kanu pegkalaw-kalaw a apuy.” ⁷ Na guna su maitu na endaw i kinakineg'u madakel a taw a ebpun kanu embalang-balang a bangsa, tribu enggu basa su uni nu tambuli, palendag, manga kutiapi, palabuni-bunian a alpa enggu ped pan a palabuni-bunian na sinemugiud silan ka sinimba nilan su balahala a entu a bulawan.

⁸⁻⁹ Na kanu entu ba a timpu na aden sinemupeg kanu Sultan Nibukadnisar a manga taw sa Babilunia ka inipanudtul'ilan lun su manga taw a Yahudi sa nia nilan pidtalun na “Hu sultan, palihalan ka! ¹⁰ Dikena ba nia nengka inisugu na apia entain i makakineg kanu uni nu tambuli, palendag, kutiapi, tambul enggu su ped pan a palabuni-bunian na dait a semugiud ka semimba kanu balahala a bulawan a mana buntal'a manusia a pinatindeg'engka? ¹¹ Na apia entain i di semugiud lun semimba na idtug kanu apuy a 'bpangalaw-kalaw. ¹² Na aden a nan manga taw a Yahudi a dala paginugut kanu kasuguan nengka a mana si Siadrak, Misiak enggu si Abidnigu a inipametad'engka a pegkakataw kanu lusud'u Babilunia. Di nilan pedsimban su manga kadenan nengka enggu dili nilan bun pedsugiudan su pinatindeg'engka a nan a balahala a bulawan.”

¹³ Daka sangat a nalipunget su sultan tembu inipatawag'in si Siadrak, Misiak enggu Abidnigu. Daka pinaadap den mambu silan kanu sultan.

¹⁴ Na nia pidtalun nu Sultan Nibukadnisar kanilan na “Seka Siadrak, Misiak enggu Abidnigu, ngintu, benal ba a dili nu pedsimban su manga kadenan ku enggu dili nu pedsugiudan su pinatindeg ku a balahala a

Nabi Danyil 3

bulawan? ¹⁵ Na saguna na pedsugun ku sekanu sa endaw i kakineg'u kanu uni nu tambuli, palendag, manga kutiapi, palabuni-bunian a alpa enggu ped pan a palabuni-bunian na sugiud kanu ka simba nu su balahala a entu a bulawan a inipaumbal ku. Ka amaika dili nu enggulan su entu na ipaidtug ku sekanu kanu apuy a 'bpangalaw-kalaw. Ka ilayn ta ba u aden kadenan a makapalipuas sa lekanu kanu kapegkagaga ku.”

¹⁶ Na nia nilan mambu inisumpat kanu sultan na “Hu sultan, dala madtalu nami pantag sa nan. ¹⁷ Amaika maitu ba i manggula na su Kadenan a pedsimban nami na magaga kami nin lemipuas kanu apuy a 'bpangalaw-kalaw, na ilipuas kami nin kanu kapegkagaga nengka.

¹⁸ Ugaid'a amaika menem ka dili kami nin ilipuas kanu entu, na papedsabutan nami sa leka i dili kami bun semimba kanu manga kadenan nengka enggu dili kami bun semugiud kanu pinatindeg'engka a nan a balahala a bulawan.”

¹⁹ Guna su maitu, na migkakaliga su sultan ka sangat a nalipunget sekanin tembu inisugu nin i makin biagan pamun su apuy ka enggu 'gkaumanan su kayaw nin sa makapitu takep. ²⁰ Na entu pan ka inisugu nin kanu manga mabagel sa langun a manga sundalu nin i pawiken si Siadrak, Misiak enggu Abidnigu ka idtug silan kanu 'bpangalaw-kalaw a entu a apuy. ²¹ Tembu pinawik den mambu silan nu manga sundalu ka inidtug silan kanu apuy a entu a 'bpangalaw-kalaw a dala den maawa su balegkas'ilan enggu su manga nakaselub'ilan a igagama. ²² Sabap sa inisugu nu sultan i makin biagan pamun su apuy ka enggu 'gkaumanan pamun su kayaw nin, na migkabagel su kaleg'in taman sa minatay su manga sundalu a minidtug kanilan. ²³ Na su kinaidtug a entu kanilan lu kanu 'bpangalaw-kalaw a apuy na napawik pamun silan.

Nabi Danyil 3

²⁴Na daka nakadtindeg sa kinagaip'in su Sultan Nibukadnisar taman sa nia nin nakaidsa kanu 'gkangasaligan nin na “Dikena ba telu kataw bu silan a inidtug kanu apuy a nangapawik?” Na nia nilan inisumpat na “Uway, sultan.” ²⁵Na nia nadthalu nu sultan na “Ilay nu pan, ka pat silan kataw a 'bpelalakaw a da den pawik'ilan lu kanu luk'u 'bpangalaw-kalaw a apuy a dili silan 'gkatutung a mana nia ku lun kapegkailay kanu sakataw na isa kanu manga kadenan.”

²⁶Daka minubay su Sultan Nibukadnisar lu kanu bengawan nu 'bpangalaw-kalaw a apuy ka tinawag'in silan sa matanug sa “Seka Siadrak, Misiak enggu Abidnigu a manga panunugun nu Kadenan a Mapulu sa Langun, liu kanu san!” Na linemiu mambu si Siadrak, Misiak enggu Abidnigu ebpun kanu 'bpangalaw-kalaw a apuy. ²⁷Na guna su maitu na nangalimud su manga gubilnadul, su manga mapulu nu dalepa enggu su ped pan a 'gkangasaligan nu sultan. Na nailay nilan i dala silan kagkaidi nu apuy enggu apia su manga balegkas'ilan enggu buk'ilan na dala pagebaw na bel.

²⁸Na sabap sa entu na nia nadthalu nu sultan na “Pugin su Kadenan ni Siadrak, Misiak enggu Abidnigu, ka sinemugu sekanin sa malaikat a makalipuas kanu manga panunugun nin a nia a pedsalig sa lekanin. Na dala nilan paginuguti su kasuguan ku ka nia nilan tinemu i matay silan kumin sa kasimba nilan kanu ped a kadenan a liu kanu Kadenan a pedsimban nilan. ²⁹Tembu ipedsugu ku i apia entain kanu apia endaw a bangsa, tribu enggu basa i edthalu sa sungkang kanu Kadenan ni Siadrak, Misiak enggu Abidnigu na panebpeden ku i manga badan nin enggu ipabinasa ku i walay nin sabap sa dala man salakaw a kadenan a

Nabi Danyil 3–4

makagaga lempuas sa maya ba a ukit.” ³⁰Na daka inipulu nu sultan sa galebekan si Siadrak, Misiak enggu Abidnigu kanu lusud'u Babilunia.

Su Ikadua a Taginepen nu Sultan Nibukadnisar

4 ¹Na napapait sa katigan su Sultan Nibukadnisar sa nia nin pidtalun na “Sa kanu langun na manga bangsa, manga tribu enggu basa kanu lusud'u dunia na san sa lekanu su kalilintad enggu mapia a kambebetad. ²Papedsabutan ku sa lekanu su kangagaipan a manga tanda a pinggula sa laki nu Kadenan a Mapulu sa Langun. ³Saben-sabenal a makagaip enggu makasabalang su kabarakatan a ipebpagilay nu Kadenan. Su pendatuan nin na dala kapupusan nin enggu su kapendatu nin na dala taman nin.

⁴“Saki si Nibukadnisar, na kanu timpu a mapia i 'gkambebetad ku enggu mapia i kapegkakaleben ku sia kanu tulugan, ⁵na aden isa a magabi a midtaginep aku a nakagilek sa laki, na sangat a nakalingasa kanu ginawa ku su entu. ⁶Tembu inipatawag ku su langun nu aden kategelan nin sia kanu lusud'u Babilunia ka enggu nilan kapatuntayan sa laki su maena nu entu. ⁷Na nakauma su langun nu manga mategel sa kangagaipan, 'bpamangingilayan, aden kangategelan nin apeg'u pabibitun ka enggu nilan matargium su taginepen ku ugaid'a dala nakagaga kanilan temargium kanu entu.

⁸“Na dala matana-tana na nangadap sa laki si Danyil a binedtuan sa Biltasar a inisangay kanu kadenan ku enggu lu sa lekanin su ngiawa nu suti a manga kadenan. Na pinanudtul ku sa lekanin su taginepen ku. ⁹Na nia ku pidtalun sa lekanin na ‘Biltasar a mapulu nu mategel sa kangagaipan, katawan ku i su ngiawa nu suti a manga kadenan na san

Nabi Danyil 4

sa leka. Na malemu nengka 'gkatuntayan su maena nu manga kagaipan a 'gkanggula. Na targium ka sa laki su taginepen ku a nia. ¹⁰Na nia ku ba a entu nadtaginep kanu kapedtulug ku kanu 'bpagigan ku na nakailay aku sa malambeg gaid a kayu lu kanu luk'u dunia. ¹¹Na migkasela a benal su entu taman sa migkalambeg a benal sa sama bu di pakasugkul sa langit tembu 'gkasandeng su entu kanu lusud'u dunia. ¹²Malabung a benal i kinanggulaun nin enggu madakel i kinaunga nin a mapakay a makan nu langun nu taw. Su atag'in na pedsilungan nu manga talaw a binatang enggu su manga sapak'in na pedsalagan nu manga papanuk. Na lu ba pegkua sa pegken nin su langun nu pinangaden. ¹³Na nailay ku bun kanu taginepen ku su suti a malaikat a mimbaba ebpun sa sulega ¹⁴a nia nin ibpananawag na “Tibpad'u su kayu a nan enggu panebped'u i manga sapak'in. Awai nu sa laun enggu ipangidtug'u i manga unga nin. Paawa nu bun su manga binatang a pedsilung lun enggu ukag'u su manga papanuk a pedsalag lun. ¹⁵Ugaid'a padtaday nu demun su tud'in enggu su manga dalig'in lu kanu malinawag a iketan sa putaw enggu galang a nabalibet'a manga utan.

“ ‘ “Su taw a 'gkasugat'u entu a upaman a kayu na tatap malumes-lumes'a namug enggu nia nin makan na manga utan a kaped'u manga binatang. ¹⁶Na kanu dalem'u pitu lagon na masalin i itungan nin sa mana itungan na binatang.

¹⁷“ ‘ “Na entu ba i nakasugat sa lekanin a kukuman a inisampay nu manga suti a malaikat ka enggu 'gkatawan nu langun nu taw i su Kadenan a Mapulu sa Langun i pegkakataw kanu langun nu pendatuan nu manusia. Na sekanin i 'bpamili u entain i ipembetad'in enggu mapakay a

Nabi Danyil 4

ipasakup'in kanu apia entain a kalinian nin apia pan kanu mababa den sa langun i 'gkambebetad'in a taw.”

¹⁸“ ‘Na nia ba i taginepen ku, Biltasar. Edtalu ka sa laki su maena nin kagina apia entain a aden kategelan nin kanu lusud'u pendatuan ku na dala nakagaga lun edtalu sa laki i maena nin. Ugaid'a seka na magaga nengka temargium sa laki kagina san sa leka su ngiawa nu suti a manga kadenan.’

¹⁹“Guna makineg'i Danyil a bedtuan bun sa Biltasar su entu na sangat a nabulibug sekanin enggu nagilekan. Tembu nia pidtalun nu sultan sa lekanin na ‘Biltasar, di ka pembulibuga i ginawa nengka kanu nan a taginepen ku enggu kanu maena nin.’ Na nia inisumpat'i Biltasar na ‘Hu sultan, adidi bu i su nan a taginepen nengka enggu su maena nin na lu manggula kanu manga kuntela nengka, dikena san sa leka. ²⁰Na su kayu a entu a pidtaginep'engka a migkasela enggu migkalambeg sa sama bu dala makasugkul sa langit a 'gkasandeng kanu lusud'u dunia, ²¹a malabung i kinanggulaun nin, madakel i kinaunga nin a mapakay a makan nu langun nu pinangaden, pedsilungan nu manga talaw a binatang su atag'in enggu pedsalagan nu manga papanuk su manga sapak'in, ²²na seka su entu, hu sultan. Kagina su kapendatu nengka na sangat a migkabagel. Su kabagel'engka na nakasugku sa langit. Su kapendatu nengka na nakapayapat kanu lusud'u dunia. ²³Na daka nakailay ka bun sa suti a malaikat a mimbaba ebpun sa suleka a 'bpananawag sa matanug a nia nin pedtalun na dait na tibpaden su kayu a nan ka binasan, ugaid'a padtadayn su tud'in enggu su manga dalig'in lu kanu malinawag a iketan sa putaw enggu galang a nabalibet'a manga utan. Na nia nin pan pidtalun na padtadayn a malumes-lumes'a namug enggu nia nin makan na manga utan a kaped'u manga binatang kanu dalem'u pitu lagun. ²⁴Hu sultan, nia

Nabi Danyil 4

ba i maena nu inipaalung sa leka nu Kadenan a Mapulu sa Langun a natatalanged a manggula nengka. ²⁵ Itangka ka kanu manga taw ka lu ka makagkakaleben kanu manga malinawag a kaped'u manga binatang. Na nia nengka kanen na manga utan a mana bun su manga sapi a pegkan sa utan enggu malumes-lumes ka nu namug. Na kanu dalem'u pitu lagun i katala nengka sa maitu ba taman sa katuntayan nengka i su Kadenan a Mapulu sa Langun i pegkakataw kanu langun nu pendatuan kanu dunia enggu sekanin i 'bpamily u entain i ipembetad'in lun. ²⁶ Ugaid'a su maena menem'u tud a padtadayn kanu lupa na makambalingan pamun sa leka su pendatuan nengka amaika katuntayan nengka den i su Kadenan a lu sa sulega i pegkakataw kanu langun.

²⁷ “ ‘Hu sultan, 'bpangenin ku sa leka i pakikineg ka su papata ku sa leka. Teleni ka den su kapendusa nengka, ka nia ka den enggula na u ngin i wagib. Teleni ka den su kawag'u ukit'engka, ka nia ka den enggula na lati ka sa nanam su manga miskin ka aden a entu na mananalusan pamun su mapia a nan a 'gkambebetad'engka.’

²⁸ “Na su langun nu entu na nanggula bun kanu uyag-uyag'u Sultan Nibukadnisar. ²⁹ Na kanu kinaipus'u nakasalagun, gagal nu kapendadalakaw nu Sultan Nibukadnisar lu kanu untul'u atep'u tulugan nin sa Babilunia ³⁰ na nia nin nadthalu na ‘Sangat a mabagel su siudad a Babilunia! Sia kanu kapegkagaga ku na nakapatindag ku su nia a siudad a pendatuan ku a sia ba mailay su kapegkagaga ku a nakabadtug sa laki.’ ³¹ Na gagal nu kapedthalu nin sa entu na aden suala a nakabpun sa sulega a midthalu lun sa ‘Sultan Nibukadnisar, pakikineg ka! Ibpagawa ku den su kapendatu nengka. ³² Itangka ka kanu manga taw enggu lu ka den makagkakaleben kanu manga malinawag a madtagapeda nengka su

Nabi Danyil 4

manga binatang. Nia nengka makan na manga utan a mana su pegken nu manga sapi. Na kanu dalem'u pitu lagun i katala nengka sa maya ba taman sa katuntayan nengka i su Kadenan a Mapulu sa Langun i pegkakataw kanu langun nu pendatuan sa dunia enggu sekanin i 'bpamili u entain i 'bpagenggan nin lun.' ³³ Na kanu entu demun ba na midsambuta i kinatuman lun, initangka sekanin kanu manga taw, kineman sekanin sa manga utan a mana su manga sapi, nalumes-lumes sekanin na namug, migkalendu i buk'in a mana su bumbul'u lumalagit enggu su manga kanuku nin na nakailing sa kanuku na papanuk.

³⁴ “Guna maipus su entu a manga lagun na saki a si Nibukadnisar na tinemingada aku kanu langit. Daka nakambalingan su matidtu a itungan ku taman sa napugi ku enggu nasimba ku su Kadenan a Mapulu sa Langun a 'bpaguyag-uyag taman sa taman.

Su kapendatu nin na dala kapedtaman nin.

Su pendatuan nin na dala kapupusan nin.

³⁵ Na su langun nu taw sia kanu liwawaw na dunia na dala man kapantag'in sa lekanin.

Penggulan nin u ngin i pakasuat sa lekanin magidsan i sia kanu manga malaikat sa sulega enggu kanu manga taw sa dunia.

Dili man sekanin malen atawa ka kadtaluan sa ‘Ngin i kahanda nengka sa kapenggula nengka sa nan?’

³⁶ “Na guna den makambalingan su mapia a itungan ku na nakambalingan bun su kabpagadat'u manga taw sa laki enggu su pendatuan ku. Tinalima aku 'bpaluman nu 'gkangasaligan ku enggu su 'bpamapata sa laki. Na makin pan nangiseg su kabagel'u kapendatu ku.

³⁷ Tembu saguna na pebpugin ku enggu ipebpulu ku su pendatu kanu

Nabi Danyil 5

sulega. Kagina wagib enggu matidtu su langun nu penggulan nin enggu magaga nin mapagkababa su muletad'u manga mapulu i muletad'in a taw.”

Su Kinadsela-sela nu Sultan Bilsasar

5¹ Na kanu timpu a su Sultan Bilsasar den i pendatu kanu lusud'u Babilunia na midsela-sela sekanin a kaped'in su sangibu kataw a 'gkangasaligan nin. Na mininem sekanin sa alak a ig'a ubas a kaped'in silan. ²⁻³ Na gagalu nu kabpagem'in na inisugu nin i kuan su manga basu a bulawan enggu pilak a kinua nu ama nin a su Sultan Nibukadnisar kanu Suti a 'Bpagagaman a walay a pedsimban kanu Kadenan lu kanu dalepa a Awrusalim ka enggu nin makapausal kanu 'gkangasaligan nin, kanu manga kaluma nin, enggu kanu manga pegkakaluman nin a ulipen. Na guna mapananggit lu su entu a manga basu na inusal'ilan kanu kabpagem'ilan. ⁴ Na gagalu nu kabpagem'ilan sa alak a ig'a ubas na pebpugin nilan su manga pegkakadenanen nilan a pinangumbal a ebpun sa bulawan, pilak, galang, putaw, kayu enggu watu.

⁵ Na da ka pan ba, ka aden nailay nilan a lima a pedsulat lu kanu lending'u tulugan a masiken kanu palitan. Na nailay demun nu sultan su kapedsulat'u entu a lima ⁶ tembu sangat a nagilekan sekanin taman sa migkakapansi sekanin na gilek a pegkegkel su aleb'in enggu naawan na bagel su ay nin a sabapan na di nin kapegkadtindeg. ⁷ Na nakalalis'in i tawagen su 'bpamangingilayan, aden kangategelan nin enggu su manga pabibitun kanu lusud'u Babilunia. Ka nia nin pidtalul kanilan na “Apia entain i makabatia sa kanu nan a nakasulat enggu kapatuntayan nin sa

Nabi Danyil 5

laki i maena nin, na sanganan ku sa lambung'u datu, embaligan ku sa bulawan enggu baluyn ku a ikatelu a mapulu sa langun kanu lusud'u pendatuan ku.”

⁸Na guna su nakalu den su aden kangategelan nin na dala isa kanilan i nakagaga lun matia enggu nakagaga lun enggumaena. ⁹Tembu makin nangilut su kapegkagilek'u sultan enggu su kinagkapansi nin taman sa su 'gkangasaligan nin na nangabulibug i itungan nilan.

¹⁰Na guna makineg'u puteli^d su kapegkabusiug'ilan na linemudep kanu pegkanan nilan ka nia nin pidtalu na “Hu sultan, palihalan ka! Da ka 'gkagilek enggu da ka 'bpangandam ¹¹ka aden isa a taw sia kanu pendatuan nengka a lu sa lekanin su ngiawa nu suti a manga kadenan. Na kanu timpu nu kapendatu nu ama nengka a si Sultan Nibukadnisar na su nia a mama na nailayan den sa kategelan sa katuntay enggu kapegkagaga a mana bun su manga kadenan. Na su ama nengka a su sultan na binaluy nin sekanin a mapulu sa langun nu manga mategel sa kangagaipan, 'bpamangingilayan, aden kangategelan nin enggu pabibitun kanu lusud'u Babilunia. ¹²Na su entu a mama na si Danyil a binedtuan nu sultan sa Biltasar. Na nailay sa lekanin su dala gaid pagidsan nin a kapegkagaga enggu kapegkatuntay. Pakagaga bun sekanin pedtargium sa manga taginepen, pakapayag'in su apia ngin a nakapagena a maena enggu 'gkagaga nin 'bpangilay sa ukit su manga mapasang a kamutuan. Na ipatawag'u si Danyil ka enggu nin makapayag su maena nu nan a nakasulat.”

^d 5:10 Su *puteli* sia na nia kapegkasabut'u ped a alim na ina nu Sultan Bilsasar.

Su Kinatargium kanu Nakasulat kanu Lending

¹³ Daka iniadap den si Danyil kanu sultan. Na nia pidtalun nu sultan sa lekanin na “Seka besen si Danyil a isa kanu manga nasigkem a ebpun sa dalepa a Yahuda a init'u ama ku sia. ¹⁴ Na nakineg ku i san kun sa leka su ngiawa nu manga kadenan enggu aden sa leka su da gaid pagidsan nin a kapegkagaga enggu katuntay. ¹⁵ Na inipatawag ku su aden kangategelan nin enggu su 'bpamangingilayan ka inipabatia ku kanilan su nakasulat a nan kanu lending ka enggu nilan 'gkanggumaenan sa laki ugaid'a dala nilan magaga. ¹⁶ Na aden nakadtalu sa laki sa pakagaga ka kun penggumaena enggu 'bpangilay sa ukit kanu mapasang a kamutuan. Na amaika magaga nengka matia su manga kadtalu a nan enggu kanggumaenan nengka sa laki na sanganan ku seka sa lambung'a datu enggu pambaligen ku seka sa bulawan enggu baluyn ku seka a ikatelu a mapulu sa langun kanu lusud'u pendatuan ku.”

¹⁷ Na nia inisumpat'i Danyil kanu sultan na “Di aku den 'bpangenggi sa balas, lu nengka den inggay kanu ped. Ugaid'a batian ku bun sa leka enggu edtalun ku sa leka su maena nu nakasulat a nan. ¹⁸ Hu sultan, su Kadenan a Mapulu sa Langun i minaluy kanu ama nengka a si Nibukadnisar sa sultan enggu inenggan nin sa kabagel, kabadtugan enggu kapegkagaga. ¹⁹ Na sabap kanu bagel a inenggay nin sa lekanin na su langun nu taw kanu embala-bala kanu uman i bangsa, tribu enggu basa na naadenan na gilek sa lekanin. 'Gkagaga nin 'bpagimatay su apia entain i pegkiugan nin 'bpagimatay enggu 'gkagaga nin bun sa dili matay su apia entain i dili nin pegkiugan a matay. Ipebpulu nin su apia entain i pegkiugan nin pebpulu enggu ibaba nin su apia entain i pegkiugan

Nabi Danyil 5

nin pembaba. ²⁰ Ugaid'a guna su nia den nakadalem kanu atay nin i kamamasela na iniawa nu Kadenan a Mapulu su kadatu nin enggu su kabadtugan nin. ²¹ Initangka sekanin kanu manga taw. Nakailing sekanin sa itungan na binatang. Na naguyag-uyag sekanin a kaped'u manga talaw a kimar enggu nia nin nakan na manga utan a mana bun su pegken nu sapi. Lalayun 'gkalumes-lumes'a namug su lawas'in. Na maitu ba i natamanan nin taman a da nin kilala su Kadenan a Mapulu sa Langun sa sekanin i pegkakataw kanu manga pendatuan sa dunia enggu 'bpamili sa u entain i pegkiugan nin lun papendatu.

²² “Ugaid'a seka Sultan Bilsasar a wata nin na apia natawan nengka bun su langun nu entu na da nengka bun ibaba i ginawa nengka kanu Kadenan. ²³ Ka inipulu nengka bun i ginawa nengka sa lawan pan i kapulu nin kanu pendatu kanu sulega. Inipakua nengka su manga basu a ebpun kanu walay a pedsimban kanu Kadenan ka inipausal'engka kanu 'gkangaunutan nengka enggu kanu manga kaluma nengka taman den kanu manga pegkakaluman nengka a manga ulipen. Na pebpugin nu su manga pegkakadenanen nu a pinangumbal bu a ebpun sa bulawan, pilak, galang, putaw, kayu enggu watu. Na su entu a manga pegkakadenanen na dikena pamakailay, dikena pamakakineg enggu dikena pamakasabut. Dikena nia nengka pinugi su Kadenan a kigkuan kanu uyag-uyag'engka enggu pegkakataw kanu manganggula nengka. ²⁴ Tembu sinugu nin su entu a lima sa kasulat'in kanu nan a manga kadtalu: ²⁵ ‘Mini, Mini, Tikil, Parsin.’

²⁶ Na nia maena nu kadtalu a Mini na nabilang den nu

Kadenan su manga gay a nasama kanu kapendatu
nengka ka tebpeden nin den su entu.

Nabi Danyil 5–6

²⁷Na nia menem maena nu Tikil na napagugat-ugat ka den nu Kadenan, na naamad'in i migkulang ka.

²⁸Na su Parsin menem na nia nin maena na su pendatuan nengka na mabad. Su sabad na makaenggay kanu dalepa a Midia enggu su sabad menem na makaenggay kanu dalepa a Pirsia.”

²⁹Guna su maitu na inisugu nu Sultan Bilsasar sa sanganan si Danyil sa lambung'u datu enggu embaligan sa bulawan. Na pinasabutan nin i si Danyil den i ikatelu a mapulu sa langun kanu lusud'u pendatuan nin.

³⁰Na kanu entu bun ba a magabi na si Bilsasar a sultan kanu lusud'u Babilunia na inimatayan. ³¹Na si Darius a taw sa Midia i nakasambi lun endatu a nakanempulu enggu dua lagun den i umul'in kanu entu ba a timpu.

Su Kapapegkan kani Danyil kanu Alimaw

6¹Na napagitung'u Sultan Darius i mamili sekanin sa magatus enggu duapulu kataw a makakamal kanu lusud'u pendatuan nin. ²Na namili bun sekanin sa telu kataw a makapangulu kanu magatus enggu duapulu a entu a makakamal ka enggu 'gkatabangan pedtiakap sa ikagkapia nu datu. Na isa si Danyil kanu telu kataw a entu a napamili. ³Na kanu langun nilan a entu na si Danyil i nailayan sa dala gaid pagidsan nin sa kapegkagaga tembu napagitung'u sultan i baluyn nin si Danyil a 'gkakataw kanu lusud'u pendatuan nin. ⁴Na sabap sa entu, na su tagapeda nin sa kapegkamal na pinangilayan nilan sa kalimbanan su kapegkamal'i Danyil ka enggu nilan katunan sa makatila nilan lun ugaid'a dala 'gkatun nilan lun, kagina

Nabi Danyil 6

matidtu enggu matulanged sekanin ka penggalebeken nin su inisangan sa lekanin a galebekan. ⁵ Daka nia nilan nadtalun na “Dala matun tanu a makatila sa lekanin nia tabia na mangilay tanu sa ukit a aden lakit lambay nin kanu kasuguan nu Kadenan nin.”

⁶ Na guna su maitu na linemu silan kanu sultan ka sinalam'ilan sa “Hu sultan, palihalan ka! ⁷ Na langun nami a pegkakataw kanu pendatuan apeg'u manga gubilnadul, 'gkangasaligan, 'bpamangukum enggu su ped pan a 'bpananggit kanu dalepa na namagayun kami sa kapangeni nami sa leka sa kaumbal'engka sa kasuguan. Na nia dalem'u entu a kasuguan na kanu dalem'u telupulu gay na dala mangeni-ngeni kanu kadenan nu uman i isa atawa ka apia entain a taw ka nia nilan bu pangadapan na seka. Na apia entain i dili enggulalan sa entu na idtug kanu lingkab a inumbal a 'bpelugenan kanu manga alimaw. ⁸ Tembu paumbal ka den, Hu sultan, sa kasuguan a maitu ba i dalem'in enggu tiapi ka kanu ngala nengka ka enggu di den madsalin-salin su entu sia luyud kanu atulan nu pendatuan sa lusud'a Midia enggu Pirsia.” ⁹ Na minayun mambu su Sultan Darius taman sa tiniapan nin kanu ngala nin su entu a kasuguan.

¹⁰ Na apia natawan den ni Danyil i natiapan den su entu a kasuguan na minuli bun sekanin ka linemudep kanu bilik'in a aden paliungan nin a nabukatan a lu nakasangul sa Awrusalim ka midtinggaleb lu ba a nangenin-ngeni enggu midsukul-sukul kanu Kadenan. Na pinggula nin i entu sa makatelu kanu uman-uman gay a mana bun su katatapan a penggulan nin. ¹¹ Na saleta mambu na su 'gkangasaligan a entu a dili 'gkalilini sa lekanin na pinaninilung'ilan sekanin. Daka nailay nilan a 'bpangeni-ngeni sekanin enggu pebpugi kanu Kadenan. ¹² Tembu linemu kanu sultan su 'gkangasaligan ka pidtalun nilan lun su kinasungkang'i

Nabi Danyil 6

Danyil sa nia nilan pidtalun na “Hu sultan, dikena ba minumbal ka sa kasuguan a tiniapan nengka kanu ngala nengka a sa dalem'u telupulu gay na dala mangeni-ngeni kanu kadenan nu uman i isa atawa ka apia entain a taw ka nia nilan bu pangadapan na seka? Na apia entain i dili enggulalan lun na idtug lu kanu lingkab a inumbal a lugenan nu manga alimaw?” Na nia mambu inisumpat'u sultan na “Uway, benal su entu enggu dili den i entu madsalin-salin sia luyud kanu atulan nu pendatuan sa lusud'a Midia enggu Pirsia.” ¹³ Na nia nilan inisumpat kanu sultan na “Si Danyil a isa kanu nangasigkem a ebpun sa dalepa a Yahuda na dili 'bpaginugut kanu kasuguan nengka ka 'bpangeni-ngeni bun sekanin kanu Kadenan nin sa makatelu kanu uman-uman gay.”

¹⁴ Na guna makineg'u sultan su entu na sangat a nabulibug i itungan nin. Ka pegkiugan nin pedtabang si Danyil tembu kanu dalem'u nagagabian na 'bpagitung bu sekanin u panun i katun nin sa ukit'a kalipuas'in kani Danyil. ¹⁵ Na saleta mambu na linemu menem 'bpaluman su 'gkangasaligan kanu sultan ka nia nilan lun pidtalun na “Hu sultan, natuntayan nengka a benal i sia luyud kanu atulan nu dalepa a Midia enggu Pirsia na amaika su sultan ka minumbal sa kasuguan na dili den i entu madsalin-salin.”

¹⁶ Na guna su maitu na inisugu nu sultan i sigkemen si Danyil ka idtug lu kanu lugenan nu manga alimaw. Na nia pidtalun nu sultan kani Danyil na “Pangeni-ngenin ku i ilipuas ka nu Kadenan a pedsimban nengka sa senep sa atay.” ¹⁷ Daka sinapengan sa masela a watu su entu a tiniapan kanu ngala nu sultan enggu kanu 'gkangasaligan nin ka enggu dala mukat lun. ¹⁸ Na minuli su sultan lu kanu tulugan nin ugaid'a dala sekanin kan

Nabi Danyil 6

enggu dala sekanin pangeni sa makapanggalaw-galaw lun taman sa dala sekanin makatulug.

¹⁹Na guna su pegkatibuas den na pinamagayasan 'bpawang'u sultan su lugenan nu manga alimaw. ²⁰Na endaw i kinauma nin lu na nalidu a benal i ginawa nin enggu tinawag'in si Danyil sa nia nin pidtalu na “Danyil a panunugun nu tidtu a Kadenan, ngintu, inilipuas ka nu Kadenan a pedsimban nengka sa senep sa atay kanu nan a manga alimaw?”

²¹Na sinemawal mambu si Danyil sa “Hu sultan, palihalan ka! ²²Dala aku kagkaidi nu manga alimaw kagina napatingguma sa malaikat'in su Kadenan ka enggu nin matikup su ngali nu manga alimaw. Na pinggula nu Kadenan su nia ka 'gkatawan nin i matidtu i kabpaguyag-uyag ku enggu dala pinggula ku sa leka a mawag.” ²³Na guna makineg'u sultan su entu na napia a benal i ginawa nin taman sa inisugu nin i kuan si Danyil lu kanu lugenan nu manga alimaw. Na guna sekanin makua na dala demun mailay kanu lawas'in a apia mana bu kalis kagina sinemalig sekanin kanu Kadenan nin.

²⁴Na inisugu nu sultan i langun nu sinemendit kani Danyil na sigkemen ka idtug lu kanu lugenan nu manga alimaw apeg'u manga wata nilan enggu manga kaluma nilan. Saleta na dala pamun silan makatana kanu kinaidtug kanilan lu kanu lugenan nu manga alimaw na sinakab den silan nu manga alimaw, pinggagansingan nilan taman sa nadsalupet su manga tulun nilan.

²⁵Na guna maipus su entu na sinemulat su Sultan Darius sa kanu langun nu bangsa, tribu enggu basa sa lusud'a dunia sa nia nin inisulat na “San sa lekanu su kalilintad enggu su mapia a kambebetad. ²⁶Ipedsugu ku kanu langun nu taw a nasakupan nu pendatuan ku i ikagilek'u enggu

Nabi Danyil 6–7

pagadati nu su Kadenan ni Danyil. Kagina tidtu sekanin a Kadenan enggu bibiag sekanin taman sa taman. Su kapendatu nin na dala kapegkapupus'in enggu dala makapalusak lun. ²⁷ 'Bpamelipuas sekanin enggu pedtabang. Penggula man sekanin sa kangagaipan enggu manga tanda sia sa dunia enggu lu sa sulega ka inilipuas'in man si Danyil kanu manga alimaw.”

²⁸ Na migkapulu su galebekan ni Danyil kanu timpu a kinandatu nu Sultan Darius enggu kanu timpu a kinandatu nu Sultan Sirus a taw sa Pirsia.

Su Kinaalung'u Danyil kanu Pat Balang a Binatang

7 ¹ Kanu muna-muna a lagun sa kanu kapendatu nu Sultan Bilsasar sa Babilunia na aden naalung'i Danyil sa ukit'a taginepen. Na inisulat'in su dalem'u taginepen nin a entu a ² “Aden isa a magabi na aden naalung ku sia kanu taginepen ku a maulad a lagat a 'gkasugat'a mabandes a sambel a pakabpun kanu pat a pisuk'u dunia. ³ Na nailay ku su pat timan a embibidaya a makasabalang a binatang a mimbuat lu kanu lagat.

⁴ “Na su ika-isa a makasabalang a binatang na mana palas'a alimaw a aden papak'in a mana papak'a lumalagit. Na gagalu nu kapedtulik ku lun na nailay ku demun i kinapadtud'u papak'in enggu pinadtindeg sekanin kanu kamuli-muli a ay nin a mana taw enggu inenggan bun sekanin sa pamikilan a mana pamikilan na taw. ⁵ Su ikadua menem a makasabalang a binatang a mimbuat na mana masela a asu.^e Na inikayang'in su sabala a ay nin enggu su ngali nin na minebut sa telu timan a gusuk. Na aden suala a pedtalun sa lekanin sa ‘Edtindeg ka, ka edtantu ka embusaw sa sapu.’

^e 7:5 Su nia a mana masela a asu na sa basa a Tagalog na oso.

Nabi Danyil 7

⁶Na su ikatelu menem a makasabalang a binatang a mimbuat na mana palas'a masela a tinggalung.^f Na aden pat timan a papak'in a mana papak'a papanuk sia kanu taligkudan nin enggu aden pat timan a ulu nin. Na inenggan su entu sa kapegkagaga sa kakamal. ⁷Na su ikapat a naalung ku a makasabalang a binatang kanu entu ba a magabi na makagilek a benal i palas'in enggu sangat i kabagel'in. Su manga ngipen nin na mangasela a putaw a ipedtalakisi nin pembusaw kanu langun nu 'gkasampenan nin. Na amaika aden pamun 'gkasama lun na pendakudaken nin. Sakabias sekanin kanu nangauna a entu a telu timan a binatang enggu aden sapulu timan a sidung'in.

⁸“Na gagalu nu kapedtulik ku kanu manga sidung'in na aden nailay ku a minetu a manaut a sidung, daka napadtud su telu timan a sidung'in. Na aden manga mata nu sidung a entu a mana mata na taw enggu aden bun ngali nin a pedtalutalu sa kamamasela.

⁹“Na daka aden menem nailay ku a inipametad a manga kulesi. Na su kaisa-isa nin a iganat sa ganatan a dala kapupusan nin na minayan lu kanu kulesi nin. Na su balegkas'in enggu buk'in na mana gapas i kaputi nin. 'Bpangalaw-kalaw su kulesi nin enggu su manga tilikan nu entu na 'bpangalaw-kalaw bun. ¹⁰Na iganat sa lekanin na pedtuga su apuy. Ngibu-ngibuan su gumagalebek lun enggu pedtiakap sa lekanin. Na 'bpeludsu den su kabpangukum tembu binukatan den su manga libelu.

¹¹“Na pedtulikan ku bun su sidung a entu sabap kanu 'gkachineg ku a kabpemamasela nin, taman sa nailay ku i inimatayan su ikapat a entu a makasabalang a binatang, inidtug lu kanu apuy su lawas'in taman sa

^f 7:6 Su **masela a tinggalung** sia na sia sa basa a Tagalog na alamid sa basa a English na leopard.

Nabi Danyil 7

natutung. ¹² Na su nangasama a telu timan a makasabalang a binatang na inawan sa kapegkagaga ugaid'a pinapaguyag-uyag pamun sa dikena bun gaid nauget.

¹³ “Na daka aden menem naalung ku a pakatingguma a makalagid sa taw a lu nakasaleta kanu manga gabun sa kawang-kawangan.^g Minubay sekanin kanu kaisa-isa nin a iganat sa ganatan a dala kapupusan nin ka iniadap sekanin lu sa lekanin. ¹⁴ Binadtug sekanin enggu inenggan sa kapegkagaga sa kandatu ka enggu sekanin masimba nu langun nu taw a ebpun kanu langun nu bangsa, tribu enggu basa. Su kpendatu nin na dala kapegkapupus'in, dili maawa i entu sa lekanin enggu dala makapalusak lun.

Su manga Maena nu Naalung'u Danyil

¹⁵ “Na nakabulibug enggu nakalingasa kanu ginawa ku su naalung ku a entu. ¹⁶ Tembu sinemupeg aku kanu isa kanu 'bpamedtindeg lu ka inidsa ku lun u ngin i maena nu langun nu entu. Daka nia nin pidtalun na ipayag'in sa laki su langun nu maena nu entu. ¹⁷ Na nia nin pidtalun na ‘Su pat timan a entu a makasabalang a binatang na nia nin maena na embuat su pat kataw a endatu kanu dunia. ¹⁸ Ugaid'a su manga taw nu Kadenan a Mapulu sa Langun na silan i kaenggan kanu kapegkagaga sa kandatu taman sa taman.’

^g 7:13 Su ***pakatingguma a makalagid sa taw a lu makasaleta kanu manga gabun sa kawang-kawangan*** sia na su *Kaka nu Manusia* a inigelal kanu Isa al-Masih. Mabatia su nia sia kanu Mapia a Tutuma a Inisulat'i Mataya 24 ayat 30; 26 ayat 64. Mabatia bun sia kanu Mapia a Tutuma a Inisulat'i Markus 14 ayat 62 enggu sia kanu Inipayag 1 ayat 7 sia kanu Kitab Injil.

Nabi Danyil 7

¹⁹“Na 'gkalinian ku bun i katawan ku su makapantag kanu ikapat a makasabalang a binatang a sakabias a benal kanu telu timan a entu a makasabalang a binatang, ka pakagilek a benal a 'bpagilayn enggu su manga ngipen nin na putaw taman sa su manga kanuku nin na galang. Pedtalakisin nin su apia entain i 'gkasampenan nin enggu pendakudaken nin su 'gkasama lun. ²⁰Na inidsa ku bun sa lekanin su maena nu sawati a entu a sidung'u ikapat a makasabalang a binatang enggu su satiman a entu a sidung a minetu a sabapan a kinadala nu telu timan a sidung. Na su sidung a entu a aden mata nin enggu ngali nin a pedtal sa kabpemamasela na nia ku kailay lun na mana nia labi a pakagaga kumin kanu manga ped a entu a sidung. ²¹Na nailay ku su sidung a entu a pembunua kanu manga taw nu Kadenan taman sa pedtabanan nin silan ²²gagalu na di pan pakauma su kaisa-isa nin a iganat sa ganatan a dala kapupusan nin ka ipaninindeg'in su manga taw nin sa ukit'a kakukum'in. Na nakauma den su timpu a endatu den su manga taw nin.

²³“Na nia nin pidtal sa laki na ‘Su ikapat a makasabalang a binatang na su ikapat a pendatuan kanu lusud'u dunia a sakalebu kanu ped a pendatuan, ilusak'in su pat a pisuk'u dunia enggu dakudaken nin su entu. ²⁴Na su sawati menem a manga sidung, na entu ba su sapulu kataw a embuat a manga datu a endatu. Na amaika maipus su entu, na embuat menem i sakataw a datu a sakalebu a benal kanilan. Na ilusak'in su telu kataw a entu a manga datu. ²⁵Na edtal-talu su entu sa sungkang kanu Kadenan a Mapulu sa Langun enggu pamungkaidan nin su manga taw nu Kadenan. Pagapasen nin i kasalin nin kanu manga ipedsela-sela a manga gay enggu su kasuguan. Na sugutan sa masakup'in su manga taw nu Kadenan kanu dalem'u telu lagun enggu tenga. ²⁶Ugaid'a kukumen

Nabi Danyil 7–8

den sekanin, kuan sa lekanin su kapegkagaga enggu binasan su pendatuan nin sa tidtu-tidtu. ²⁷Entu pan ka inggay kanu manga taw nu Kadenan a Mapulu sa Langun su kapangulu enggu su kapegkagaga kanu manga pendatuan kanu lusud'u dunia. Na endatu silan taman sa taman enggu su langun nu pendatuan na mapasakup kanilan.'

²⁸“Na entu ba su manga naalung ku. Na saki si Danyil a sangat a nabulibug i ginawa nin kanu entu taman sa migkakapansi aku na gilek ugaid'a dala ku i nia edtalutalua kanu apia entain.”

Su Naalung'u Danyil pantag kanu Bili-bili enggu Kambing

8 ¹Na kanu ikatelu lagun nu kapendatu nu Sultan Bilsasar na aden menem naalung ku. ²Na sia kanu naalung ku na nailay ku i lu aku pedtindeg kanu adteban nu lawas'a ig'u Ulay lu kanu naalad a ciudad a Susa a sakup'u prubinsia a Ilam. ³Na aden nailay ku a tudu a bili-bili a pedtindeg lu kanu adteban nu lawas'a ig. Aden dua timan a malendu a sidung'in ugaid'a su nauli a minetu na nia malendu kumin kanu nauna. ⁴Nailay ku bun a ibpanidung'in su entu sa apia endaw a dalepa magidsan pan sa ilud, laya atawa ka sedepan. Na dala binatang a pakagaga kanu bagel'in enggu dala bun pakaubay sa lekanin a makadtabang kanu 'bpamungkaidanan nin. Na pinggula nin su endaw i pakasuut sa lekanin taman sa migkabagel a benal sekanin.

⁵Na gagalu nu kapedtulik ku lun na natekaw demun nakauma su mandangan a kambing a nakabpun sa sedepan. Na linibet'in su dunia a timbang a dili pakadada su ay nin sa kalangkas'in. Su nia a kambing na aden masela a sidung'in sia kanu pageletan nu manga mata nin a dikena

Nabi Danyil 8

'gkadsalilidan. ⁶Na 'bpelagayan nin pedsidung su bili-bili a nailay ku a aden dua timan a sidung'in a pedtindeg lu kanu adteban nu lawas'a ig sa endaw taman i bagel'in. ⁷Na sabap sa 'gkalipunget a benal na dala nin teleni manidung su entu taman sa natebped su dua timan a sidung'u bili-bili. Di den pakaatu su bili-bili taman sa naudtang tembu dinakudak'u kambing. Dala isa bu a pakagaga pedtabang kanu bili-bili. ⁸Na daka makin nangiseg su kabagel'u entu a mandangan a kambing. Na guna su 'bpanasangan den a benal su kabagel'in na natebped su sidung'in. Na nia nakasambi sa entu na pat timan a minetu a masela a sidung a nakatendu kanu pat a pisuk'u dunia.

⁹Na isa kanu manga sidung a entu na inetuan pamun na manaut a sidung. Na nabaluy a mabagel su entu a sidung magidsan i sia sa laya enggu sebangen enggu kanu mangapia a kalupan nu Israil. ¹⁰Na makin pan nangiseg su kalambeg'in su entu taman sa nakasugku kanu langit, na inipangidtug'in sia sa lupa su ped kanu manga pinangaden sa langit enggu su manga bitun taman sa dinakudak'in su entu. ¹¹Initimbang'in i ginawa nin sa sekanin i mabagel kumin kanu mapulu nu langun na pinangaden kanu langit. Pinatelenan nin su uman gay a kapegkurban kanu Suti a 'Bpagagaman enggu inilusak'in su entu. ¹²Na sa kanu entu ba a pinggula nin, na nasakup'in su langun nu pinangaden sa langit^h enggu su uman-uman gay a kapegkurban. Dala pinatagan nin kanu bantang enggu mimbantas sekanin kanu manga pinggula nin.

¹³Daka nakakineg aku sa pemitiala a dua kataw a malaikat. Su sakataw a malaikat na nia nin ibpagidsa na “Taman sa kanu guna i

^h 8:12 Su **pinangaden sa langit** sia na su kapegkasabut'u ped a manga alim na manga taw nu Kadenan.

Nabi Danyil 8

kauget'u 'gkanganggula kanu nia ba a naalung a mana su kinapatelen kanu uman-uman gay a kapegkurban enggu su kinanggiabu kanu Suti a 'Bpagagaman a punan a kinatagak lun enggu su kinapalusak kanu langun nu pinangaden kanu langit?" ¹⁴Na nia inisumpat'u sakataw a malaikat na "Dua ngibu enggu telu gatus a mapita enggu edsukilep. Na amaika maipus su entu na imbalingan den sa andang su kambebetad'u Suti a 'Bpagagaman."

Su Maena nu Naalung'u Danyil

¹⁵Na gagalu nu kinaalung ku kanu entu na 'bpagitungen ku u ngin i maena nu entu. Na nakatekaw demun edtindeg kanu kasangulan ku i mana buntal'a manusia. ¹⁶Na daka aden nakineg ku a suala na manusia a lu nakabpun kanu lawas'a ig'u Ulay sa nia nin pedtalun na "Giabrail, edsinantal ka sa lekanin su maena nu naalung'in."

¹⁷Na guna su maitu na inubay aku nu Giabrail, na nakasugiud aku sa gilek. Na nia nin pidtalun sa laki na "Seka a manusia, na tuntayi ka sa mapia su naalung'engka, na su nia a naalung'engka na makapantag kanu manga mauili den a gay." ¹⁸Na gagalu nu kapembitiala nin sa laki na linipedengan aku a nakadtalegkeb kanu lupa. Ugaid'a kinawa aku nin ka pinatindeg aku nin. ¹⁹Nia nin pidtalun sa laki na "Edtalun ku sa leka u ngin i manganggula amaika ipagedam den nu Kadenan su lipunget'in, ka makapantag i nia kanu kutika a inadil'u Kadenan a manganggula kanu mangauli den a gay. ²⁰Su bili-bili a dua timan i sidung'in na entu ba su pendatuan nu Midia enggu Pirsia. ²¹Na su kambing menem, na entu ba su pendatuan nu dalepa a Greece enggu su masela a sidung a minetu lu

Nabi Danyil 8

kanu pageletan nu manga mata nin na entu ba su mauna a datu. ²² Su sidung menem a entu a pat timan a minetu ulian nu kinatebped'u nauna a sidung na entu ba su pat timan a pendatuan nu dalepa a Greece ulian nu kinambad-bad'in ugaid'a su bagel'u manga datu kanu entu a manga pendatuan na dikena mana su kabagel'u nauna a datu.

²³ “Na kanu mangauli den a gay nu kapendatu nilan, kanu kinadtaman den nu kawag'a galebek'ilan na endatu su sangat i kasalimbut'in enggu kapasang'a ukit'in a datu. ²⁴ Na mabaluy sekanin a mabagel a benal a datu ugaid'a dikena sia makanggulalan kanu lekanin demun a bagel. Na sangat a ikagilek'u taw su kapaminasakan nin enggu embantas sekanin kanu langun nu penggulan nin. Binasan nin su manga taw a aden bagel'in enggu su manga taw nu Kadenan. ²⁵ Sabap kanu kapegkagaga nin na pembantas sekanin kanu manga kapedtalimbut'in. Sangat a ibpemamasela nin i ginawa nin. Madakel a taw i pedtekawan nin demun 'bpagimatay enggu 'bpagatuan nin pan su mapulu nu manga mapulu. Ugaid'a ilusak sekanin a dikena sia kanu kapegkagaga nu taw ka sia kanu kapegkagaga nu Kadenan. ²⁶ Su naalung'engka a su kinapatelen kanu kapegkurban kanu mapita enggu edsukilep na benal su entu. Ugaid'a di ka pan ipebpayag su entu ka mauget pan mambu manggula.”

²⁷ Na guna maipus su entu, na saki si Danyil, na nalubayan aku taman sa nakadalu sa nakapila gay. Na guna su migkapia aku na mimbalingan aku kanu galebekan a inenggay sa laki nu sultan. Ugaid'a nakabulibug bun sa laki su manga naalung ku a entu kagina dala ku pamun katuntayi sa mapia su entu.

Nabi Danyil 9

Su Pangeni-ngeni nu Danyil sa kanu manga Taw a Israil

9¹ Na sia kanu muna-muna a lagun nu kinandatu nu Darius sa Babilunia a wata a mama nu Sultan Ahasirus a tupu nu manga taw a Midia, ² na saki si Danyil, na sia kanu kapembatia ku kanu kadtalu nu Kadenan a Mapulu sia nakanggulalan kanu Nabi Yaramias na nasabutan ku su makapantag kanu kabinasa kanu dalepa a Awrusalim sa kanu dalem'u pitupulu lagun. ³ Na sabap sa entu na nangen-nengi aku sa tabang sa senep sa atay kanu Kadenan a Mapulu taman sa dala aku kan, mimbalegkas aku sa saku enggu minayan aku sa aw.ⁱ ⁴ Nangen-nengi aku sa lekanin enggu inipangumpaya ku lun su kabaladusan nami, sa nia ku pidtalu na “Hu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku, na sangat i kabarakat'engka enggu dait a 'bpagadatan ka, pedtumanen nengka su kapasadan nengka enggu su sangat a kakalimu nengka kanu manga taw a malimu sa leka a 'bpaginugut kanu kasuguan nengka. ⁵ Mindusa kami man, minggalebek kami sa mawag enggu kadaluakan, sinemungkang kami sa leka ka tinaligkudan nami su manga kasuguan nengka enggu su manga atulan nengka. ⁶ Da nami pakikinega su manga panunugun nengka a nabi a minayag kanu ingala nengka sia kanu manga datu nami, kanu 'gkangaunutan nami enggu kanu manga katupuan nami taman den kanu manga taw kanu dalepa.

⁷ “Hu Kadenan a Mapulu, su katidtu na san sa leka, ugaid'a sekami na nabausan pamun na kayayan a manga taw a Yahuda apeg den nu

ⁱ 9:3 *mimbalegkas aku sa saku enggu minayan aku sa aw* Su nia na adat-betad'u manga taw kanu paganay a timpu. Pembalegkas silan sa saku enggu 'bpagagayan silan sa aw amaika pedtaubat silan.

Nabi Danyil 9

manga pegkaleben sa Awrusalim taman den kanu langun nu taw a Israil magidsan i masiken-mawatan a dalepa a tinagayakan nengka kanilan sabap kanu kinasungkang'ilan sa leka. ⁸ Hu Kadenan a Mapulu, sekami taman kanu manga datu nami enggu 'gkangaunutan apeg den nu manga katupuan nami na nabausan na kayayan sabap sa mimbaladusa kami sa leka. ⁹ Apia ka maitu na seka a Kadenan a Mapulu a Kadenan nami na sangat a malimu enggu mangampun sa apia nia nin kaaden i sinemungkang kami sa leka. ¹⁰ Na dala nami paginuguti su kasuguan a inenggay nengka a sia nakanggulalan kanu manga panunugun nengka a manga nabi.

¹¹ “Na saben-sabenal a su langun nu manga taw a Israil na sinemungkang kanu kasuguan nengka enggu namakasibay silan ka da nilan paginuguti su kadtalu nengka. Tembu su pinta enggu su manga sapa a nakadalem kanu pangitaban nu Musa a panunugun nengka a Kadenan na nakatingguma sa lekami kagina nakandusa kami sa leka. ¹² Na tinuman nengka a Kadenan su kadtalu nengka a siksani kami nengka enggu su 'gkangaunutan nami sa ukir a kapatingguma nengka sa lekami sa masela a kabinasan a dala pamun manggula sa lusud'a Awrusalim iganat sa ganatan enggu dala pagidsan nin sia kanu lusud'u dunia. ¹³ Mana bun su nakasulat kanu pangitaban nu Musa na nakatingguma sa lekami su langun nu entu a kabinasan, na apia ka maitu na dala kami pangumpaya sa leka a Kadenan a Mapulu a Kadenan nami ka dala nami bun taligkudani su manga kabaladusan enggu dala nami ipamamantag su kabantang'engka. ¹⁴ Tembu inadil'engka a Kadenan a Mapulu su kabinasan a nia taman sa inipatingguma nengka sa lekami ka wagib man su langun nu penggulan nengka ka dala nami man paginuguti su kadtalu nengka.

Nabi Danyil 9

¹⁵“Hu Kadenan nami a Mapulu, na inipailay nengka man su kabarakat'engka a sia nakanggulalan kanu kinapambaya-baya nengka kanu manga taw nengka ebpun kanu dalepa a Egypt, na sabap sa entu na nabadtug su ingala nengka taman sa kanu nia ba a gay. Na pedtaliman nami i nakandusa kami man sa leka enggu minggula kami sa mawag.

¹⁶Hu Kadenan a Mapulu, na sia luyud kanu manga matidtu a entu a pinggula nengka na iawa nengka su sangat i kapasang'in a lipunget'engka kanu siudad'engka a Awrusalim a suti a palaw nengka. Sabap man kanu manga dusa nami enggu kabaladusan nu manga katupuan nami na su manga dalepa a nakabalibet sa lekami na papegkayan nilan su dalepa a Awrusalim taman den sa lekami a manga taw nengka. ¹⁷Tembu, Hu Kadenan nami, na pakikineg ka pan su manga pangeni-ngeni ku a panunugun nengka enggu su kabpaguguliang ku 'bpangeni sa leka sa tabang. Hu Kadenan a Mapulu, ipailay nengka su sigay nengka sia kanu Suti a 'Bpagagaman sa leka a nageba den, ka enggu mapugi su ingala nengka. ¹⁸Hu Kadenan nami, pakikineg kami nengka pan, edsusuliman ka su 'gkanggula nami. Ilay ka su siudad'engka a nageba den a su 'bpananggit kanu ingala nengka, 'bpangeni-ngeni kami sa leka sa senep sa atay sa dikenan nia nin maena i matidtu kami ugaid'a sabap kanu 'bpamelapay a lat a nanam'engka.

¹⁹“Hu Kadenan a Mapulu, pakikineg kami enggu ampun kami nengka! Na edtabangi kami sa mangagan ka enggu mapugi su ingala nengka kagina su siudad'engka enggu su manga taw nengka i 'bpananggit kanu ingala nengka.”

Nabi Danyil 9

Su Maena nu manga Naalung

²⁰ Sia kanu kapedtalus ku 'bpangeni-ngeni enggu kabpangumpaya ku kanu kabaladusan ku enggu kanu kabaladusan nu pagidsan ku a manga taw a Israil, na 'bpangenin ku sa senep sa atay kanu Kadenan a Mapulu a Kadenan ku i patindegen nin 'bpaluman su Awrusalim a su suti a siudad'in.^j ²¹ Na kanu entu a kabpangeni-ngeni ku na mibpayag sa laki su malaikat a su Giabrail a mibpayag bun sa laki kanu paganay. Sakelap bu i kinauma nin sa laki kanu kutika a kapegkurban kanu edsukilep. ²² Inimbitiala aku nin sa nia nin pidtalun na “Danyil, mibpayag aku sa leka saguna ka enggu ku seka kaenggan sa ilemu enggu katuntay. ²³ Na kanu kinaludsu nengka pan mangeni-ngeni na sinawal ka den nu Kadenan, aden den kasuguan nin pantag kanu pangeni-ngeni nengka, tembu sinemia aku ka enggu ku madtalun sa leka kagina pinadtaya ka man. Na pakikineg ka sa mapia ka enggu nengka 'gkasabutan sa mapia su maena nu naalung a entu.^k

²⁴ “Pat gatus enggu siyaw pulu lagun^l i initandu nu Kadenan sa kanggula nin kanu kahanda nin kanu suti a siudad'engka enggu kanu pagidsan nengka a manga taw a Israil. Na pupusen nin den su kapedsungkang'ilan enggu kapembaladusa nilan taman sa ampunen nin den su manga kabaladusan nilan. Na su katidtu den nu Kadenan a Mapulu

^j 9:20 patindegen nin 'bpaluman su Awrusalim a su suti a siudad'in Sia sa basa a Hibu na makapantag kanu suti a palaw nu Kadenan ku.

^k 9:23 Sunaalung a entu na nia ba su binatia ni Danyil sia kanu kitab a inisulat'u Nabi Yaramias 25 ayat 11 taman sa 12; 29 ayat 10.

^l 9:24 Su pat gatus enggu siyaw pulu lagun sia sa basa a Hibu na pitupulu takep'u pituatawa ka pitupulu kapadian.

Nabi Danyil 9

i endatu taman sa taman, su naalung'u manga nabi na matuman den enggu sutin den 'bpaluman su Suti sa Langun a 'Bpangadapan kanu Kadenan.

²⁵ “Dait a katawan nengka enggu kasabutan nengka i patpulu enggu siyaw lagun^m pan i maipus iganat sa timpu a isugu su kapatindég 'bpaluman kanu Awrusalim taman kanu kauma nu pinamili a 'gkaunutan. Na makapatindeg 'bpaluman su Awrusalim a aden manga lalan nin a mangaulad enggu aden manga kuta nin. Na mapalalayun su entu kanu dalem'u pat gatus enggu telupulu enggu pat lagunⁿ ugaid'a timpu na guligaw. ²⁶ Na kanu kaipus'u pat gatus enggu telupulu enggu pat lagun na imatayan su pinamili a entu nu Kadenan a Mapulu^o sa dala den nasama sa lekanin a apia ngin. Na maipus su entu na makatingguma su manga sundalu nu mabagel a 'gkaunutan ka geban nilan den su ciudad enggu su Suti a 'Bpagagaman. Na su kapupusan na makatingguma a mana degan. Na maaden su kambubunua enggu kabinasan taman sa kapupusan nu entu a initandu bun nu Kadenan a manggula. ²⁷ Na su 'gkaunutan a entu na mumbal sa mabagel a kapasadan kanu manga taw, enggulan nin i entu kanu dalem'u pitu lagun. Ugaid'a amaika kalukan den su pitu lagun na patelenan nin su kagkurban enggu ibetad'in kanu Suti a 'Bpagagaman su manga makangingili a makagiabu a punan a katagak

^m 9:25 Su **patpulu enggu siyaw lagun** sia sa basa a Hibru na *pitu takep'u pituatawa ka pitu kapadian*.

ⁿ 9:25 **pat gatus enggu telupulu enggu pat lagun** sia sa basa a Hibru na *nempulu enggu dua takep'u pitu atawa ka nempulu enggu dua kapadian*.

^o 9:26 Su **pinamili a entu nu Kadenan a Mapulu** sa basa a Hibru na *mashiach*. Su nalabit sia a pinamili nu Kadenan a Mapulu na su Isa al-Masih.

Nabi Danyil 10

lun.^P Na mapalalayun su entu taman kanu inadil'u Kadenan a kapupusan nu taw a minetad kanu pakangingili a entu a mana bun su pidtalun nin.”

Su Inipaalong'u Kadenan kani Danyil lu kanu Adteban nu Lawas'a ig'u Tigris

10¹ Na kanu ikatelu lagun nu kapendatu nu Sirus sa dalepa a Pirsia, na aden katigan a inipayag kani Danyil a bedtuan sa Biltasar. Na su katigan a entu na benal enggu makapantag sa masela a kambunua. Nasabutan nin su katigan sia nakanggulalan kanu inipaalong lun.

² Na kanu entu ba a manga timpu na penggedam aku sa sangat a lidu na ginawa. ³ Dala aku makakan sa manga mapia a makan, dala apia ngin a linemudep kanu ngali ku a sapu atawa ka ig'a ubas enggu apia su kapanidsing sa lana a kamutan na dala ku enggula kanu dalem'u telu kapadian. ⁴ Na kanu ikaduapulu enggu pat gay kanu muna-muna a ulan-ulan nu lagun na pedtindeg aku kanu ligid'u lawas'a ig'u Tigris, ⁵ daka aden nasandeng ku a mama a mimbalegkas sa mapia a ginis a midsabitan sa bulawan a dala simbul'in. ⁶ Su lawas'in na mana watu a krisulitu, su beneng'in na pedsigay a mana lapalap enggu su mata nin na mana su kaleg'u sulu, su manga lima nin enggu manga ay nin na pedtinang a mana pinagkatinang a galang enggu su suala nin na mana ingel'u madakel a taw.

^{P 9:27} Su **makangingili a makagiabu a punan a katagak** kanu Suti a 'Bpagagaman na mailay bun sia kanu Mapia a Tutuma a Inisulat'i Mataya 24 ayat 15 enggu sia kanu Mapia a Tutuma a Inisulat'i Markus 13 ayat 14 sia kanu Kitab Injil.

Nabi Danyil 10

⁷ Saki si Danyil a nakailay bu kanu entu a inipaalung, ka su manga tagapeda ku sia kanu ubay ku na da nilan mailay su entu. Ugaid'a sangat a nangagilekan silan taman sa namakadtatalaguy silan enggu namakapamagena. ⁸ Na saki bu i nasama tembu saki bu i nakailay kanu entu. Linansi aku na gilek taman sa migkakapansi aku enggu naawan aku na bagel. ⁹ 'Gkakineg ku su kapedtalun nin, na guna ku makineg su kadtalu nin a entu na linipedengan aku taman sa nakadudsum kanu lupa.

¹⁰ Ugaid'a nakatekaw demun i aden lima a minami sa laki ka binatang aku nin taman sa nakadtinggaleb aku a pegkegkel aku pamun. ¹¹ Na nia nin pidtalun sa laki na “Hu Danyil, sangat man a pinadtaya ka nu Kadenan, edtindeg ka, ka pakikineg ka su pedtalun ku a nia sa leka ka sinugu aku man sia sa leka.” Na guna nin madtalun sa laki su entu na midtindeg aku a pegkegkel aku pamun na gilek. ¹² Daka nia nin pidtalun sa laki na “Da ka 'gkagilek Danyil, ka iganat paman kanu kinapangalimbaba nengka a entu kanu ginawa nengka asal'a kaadenan ka na itungan na pinakikineg ka den nu Kadenan. Na pedsia aku asal'a masawal su pangen-nigen nengka a entu.” ¹³ Ugaid'a kinumpen aku nu 'gkaunutan a dikena 'gkapalanan kanu pendatuan nu dalepa a Pirsia kanu dalem'u nakaduapulu enggu isa a gay. Daka nakauma su Mikail a isa kanu manga mapulu nu manga malaikat ka tinabangan aku nin kagina kanu entu ba na natagak aku lu kanu 'gkaunutan a entu a lu kanu dalepa a Pirsia. ¹⁴ Na sinemia aku ka enggu ku madtalun sa leka su ngin i manganggula nu manga taw nengka a Israil kanu mangauma pan a timpu. Kagina su 'gkaalung'engka a nia na makapantag sa manganggula kanu mangauma pan a timpu.”

^q 10:12 Su **pangen-nigen nengka a entu** sia na nia bun ba su nalabit a entu a kapenggedam'in sa lidu na ginawa. Mailay bun i nia kanu ayat 2 taman sa 3.

Nabi Danyil 10–11

¹⁵Na gaganu nu kapadtalu nin sa laki sa entu na nakabpatumeng aku a di pakadtalu. ¹⁶Daka aden mana makalagid sa manusia a minipu kanu bibil ku, tembu nauka ku su ngali ku enggu nakadtalu aku. Nia ku pidtalun kanu pedtindeg kanu kasangulan ku na “Hu mapulu ku, sabap kanu naalung ku a entu na naawan aku na bagel enggu nalingasa i ginawa ku. ¹⁷Na panun guna i kambitalia nu saki a nia a panunugun kanu mapulu nin? Kagina saguna na naawan aku na bagel enggu 'gkapaned ku bun den i kapenggina ku.” ¹⁸Daka inami aku menem'u makalagid a entu sa manusia ka pinagkabagel aku nin. ¹⁹Na nia nin pidtalun sa laki na “Da ka 'gkagilek, ka sangat man a pinadtaya ka nu Kadenan. Dala man makagkaid sa leka! Pakawalaw ka enggu pakabagel ka i manggiginawa nengka.” Na guna nin i entu madtalun sa laki, na naadenan aku na bagel taman sa nia ku lun nadtalun na “Mapulu, edtalun ka den i pegkiugan nengka pedtalun sa laki kagina pinagkabagel aku nengka den.” ²⁰Na guna su maitu, na nia nin inisawal na “Katawan nengka u ngintu ka sinemia aku sa leka? Magan sa magan na embalingan aku ka imbunua ku su 'gkaunutan a entu nu dalepa a Pirsia. Na endaw i kapasad ku sa lekanin embunua na makauma menem su 'gkaunutan a dikena 'gkapalanan a pendatu kanu dalepa a Greece. ²¹Ugaid'a edtalun ku muna sa leka u ngin i nakasulat kanu Bantang a Libelu.^r Na sia kanu kambunua ku na dala makadtabang sa laki, nia tabia na su Mikail a 'gkaunutan nu.

11 ¹“Na sia kanu muna-muna a lagun a kapendatu ni Darius a taw sa dalepa a Midia na tinemapid aku kanu malaikat a su Mikail asal'a katabangan ku sekanin enggu makapagkabagel ku sekanin.

^r 10:21 Su **Bantang a libelu** na sinulatan kanu ngin i bantang.

Su Kambunua nu manga Datu sa Ilud^s enggu manga Datu sa Laya^t

²“Na saguna na edtalun ku sa leka u ngin i bantang, aden pan telu kataw a embuat pan a datu kanu dalepa a Pirsia. Ulian nu entu, na aden pan ikapat a datu a embuat a kawasa a benal kumin kanu manga ped a entu a datu. Na sabap kanu kakawasan nin na 'gkabagel su kapendatu nin, na sekaten nin su ped sa kambunua nilan kanu pendatuan nu dalepa a Greece. ³Daka aden embuat a endatu a maulad i masakup'in endatu taman sa enggulan nin su apia ngin i pegkiugan nin penggula. ⁴Na sia kanu kabagelan nu kapendatu nin na mabinasa su pendatuan nin taman sa mabad sa pat bad. Ugaid'a dala kanu manga muliataw nin i makandatu kanu entu ka makaenggay kanu ped a taw su pendatuan nin, ugaid'a apia ka maitu na di nilan kalepengan su kabagel'u kapendatu nin.

⁵“Na su datu sa laya i mabaluy a mabagel a datu. Ugaid'a isa kanu 'gkangaunutan nu sundalu nin i makalawan kanu kabagel'in taman sa 'gkaulad su pendatuan nu entu a 'gkaunutan kumin kanu datu sa laya. ⁶Na kaipus'u manga lagun, na su datu sa laya enggu su datu sa ilud na edtampil enggu mangaden silan sa kapasadan. Na ipagkaluma nu datu sa laya su wata nin a babay sa kanu datu sa ilud asal'a 'gkabagel su kapedtampil'ilan. Ugaid'a di 'gkauget su entu, kagina su babay a entu enggu su kaluma nin enggu su wata nin^u taman kanu manga panunugun nin na pangimatayan. Ulian nu entu, ⁷na isa kanu manga suled'u babay i

^s 11:2 Su **datu sa ilud** na su manga datu nu Syria.

^t 11:2 Su **datu sa laya** na su manga datu nu Egypt.

^u 11:6 Su **wata nin** na sia kanu ped a danden a nakasulat na su mimbata sa lekanina nia nin maena na su ama nin.

Nabi Danyil 11

makasambi endatu kanu ama nin. Na lusudan nu manga sundalu nu entu a datu su pendatuan nu datu sa ilud taman kanu kuta nilan ka imbunua nilan silan, na tabanan nilan silan. ⁸ Na pananggiten nin lu sa Egypt su manga makua nilan embunua a mana su pegkakadenanen enggu su ped pan a balaalaga a langun-taman a inumbal ebpun sa pilak enggu bulawan. Na ulian nu entu na di nin den imbunua su datu sa ilud kanu dalem'u makapila lagon. ⁹ Maipus su entu na lusudan nu datu sa ilud su pendatuan nu datu sa laya ugaid'a tabanan silan taman sa makadsunud silan kanu dalepa nilan.

¹⁰ “Su manga wata a mama nu datu sa ilud na limuden nilan su madakel a pabubunua ka mangaden silan sa kambunua, mana silan degan a lemusud kanu pendatuan nu datu sa laya taman kanu kuta nin. ¹¹ Na sabap sa entu na edsangulen silan nu datu sa laya a 'gkasakit a benal i ginawa nin. Na matalaw nin su datu sa ilud taman kanu madakel a sundalu nin. ¹² Ulian nu entu a kapanaban nin na idsandag'u datu sa laya su manga enggulan nin taman sa ngibu-ngibuan a taw i pangimatayan nin ugaid'a di bun 'gkauget su entu a kapegkagaga nin. ¹³ Kagina su datu sa ilud na magadil menem sa madakel a sundalu a pabubunua a madakel pan kumin kanu nauna. Na ulian nu pila lagon, na lemusud sekanin 'bpaluman a kaped'in su labi pan i kadakel'in a manga sundalu a aden it'in a madakel a matalam.

¹⁴ “Na kanu entu ba a timpu na madakel i semungkang kanu datu sa laya. Na kaped kanu mamedsungkang lun na pagidsan nengka bun a manga taw sa Israil a manga dupang. Enggulan nilan su entu asal'a matuman su manga naalung ugaid'a di bun silan embantas. ¹⁵ Na makauma su datu sa ilud, ka lusudan nin su siudad a mabagel i alad'in sa ukit'a

Nabi Danyil 11

katambak'ilan sa lupa kanu ligid'u manga alad ka enggu nilan masakup su entu. Na su manga sundalu nu datu sa laya na di den silan makagaga matu apia su mangategel pan a manga sundalu nin. ¹⁶Na su datu sa ilud na enggulan nin su ngin i kiugan nin enggula, dala den makagaga melen sa lekanin kanu entu a enggulan nin. Sakupen nin su mangapia a kalupan nu Israil taman sa sekanin den i 'gkakataw lun sa kabinasa nin lun atawa ka dili. ¹⁷Na nia nin pagatulen na panun i kalusud'in kanu pendatuan nu datu sa laya sa endaw taman i bagel'in. Tembu mangaden sekanin sa kapasadan kanu datu sa laya. Na ipagkaluma nin kanu datu sa laya su wata nin a babay asal'a kalusudan nin sa kabinasa nin lun su pendatuan nu datu sa laya, ugaid'a dala katagan nu entu sa lekanin ka di mananalusan su entu a kahanda nin. ¹⁸Na amaika maipus su entu, na nia nin menem edsangulen na su manga kalupan kanu manga ligid'u lagat taman sa madakel i masakup'in a dalepa. Ugaid'a aden isa a 'gkaunutan nu sundalu a matu kanu kapapegkaya nin kanu ped taman sa isuli nin sa lekanin su entu a kapapegkaya nin. ¹⁹Daka embalingan sekanin kanu manga kuta nin lu kanu dalepa nin taman sa tabanan sekanin enggu di den sekanin mailay 'bpaluman.

²⁰“Na su makasambi endatu kanu datu sa ilud, na isugu nin sa peges su kapangubela sa buwis asal'a miseg su kakawasan nu pendatuan nin. Ugaid'a di gaid mauget su kapendatu nu entu a datu, ka matay sekanin sa dikena sabap sa lipunget'u taw atawa ka kambunua.

²¹“Na su makasambi lun menem a endatu na mawag i ukit'in enggu dikena sekanin i dait a endatu ka nia ukit a kakua nin kanu pendatuan sa dili katekawan na kasalimbut. ²²Na madakel i pangimatayan nin a

Nabi Danyil 11

manga sundalu apeg'u mapulu nu 'bpangurban kanu Kadenan.^v ²³ Na ulian nu kadtampil'in kanu ped a manga taw na pagakalan nin bun silan, na 'gkabagel sekanin sa apia paidu bu silan. ²⁴ Na sakupen nilan su kawasa sa langun a dalepa kanu prubinsia sa di silan kasipatan taman sa enggulan nin su dala pamun manggula nu apia entain kanu manga kalukesan nin. Pamagumunen nin kanu manga taw nin su manga maagaw nilan sa kambunua. 'Gkahandan nin lemusud su manga kuta ugaid'a di bun 'gkauget su entu.

²⁵ “Na mapagkadakel sekanin sa sundalu ka enggu 'gkabagel i kambunua nin kanu datu sa laya. Ugaid'a tabanan su datu sa laya apia labi pan i kadakel enggu kabagel'u sundalu nin kagina makua na akal'u kuntela nin. ²⁶ Na nia bun makapatay sa lekanin na su ibpamagatuang'in bun. Tembu tabanan su manga sundalu nin taman sa madakel kanilan i matay. ²⁷ Na su dua kataw a nia a manga datu na mawag a benal i niat'in sa uman i isa kanilan ka sia kanu kadtagapeda nilan na magakala silan, ugaid'a di bun silan embantas ka mauma bun su kapupus'u kutika a initandu nu Kadenan. ²⁸ Na embalingan su datu sa ilud lu kanu pendalepan nin a it'in su madakel a kakawasan a maagaw nin. Ugaid'a bagu sekanin embalingan na pamungkaidanan nin muna su manga taw nu Kadenan enggu su agama nilan.

²⁹ “Na sia kanu kutika a initandu nu Kadenan, na embalinganan nin su datu sa laya ka sakupen nin 'bpaluman ugaid'a dikena den pagidsan nu

^v 11:22 Su *mapulu nu 'bpangurban kanu Kadenan* na sia sa basa a Hibru na *mapulu nu kapasadan*.

Nabi Danyil 11

nauna a nanggula. ³⁰ Kagina mamakauma su manga kapal sa Kitim^w ka imbunua nilan sekanin tembu makadsunud sekanin a naawan na inam. Na nia nin pasengawan kanu sakit'a ginawa nin na su manga taw nu Kadenan enggu su agama nilan, ka nia nin ipamamantag na su manga taw a tinemaligkud kanu Kadenan. ³¹ Na isugu nin kanu manga sundalu i lusudan nilan taman sa enggiabuan nilan su Suti a 'Bpagagaman enggu su kuta. Patelenan nilan su uman gay a kapegkurban sa kurban a pedtutungen langun. Ka nia nilan ibetad lu na su makangingilu a pakagiabu a sabapan na katagak lun. ³² Na sasaten nin sa ukit'a kapagakal'in lun su apia entain i temalesak kanu kapasadan.^x Ugaid'a atuan sekanin nu manga taw a dala taligkud kanu salig'ilan kanu Kadenan. ³³ Na su balaitungan a manga taw a Israil na pamandun nilan su kadakelan, ugaid'a aden kutika a dikena bun den gaid mauget a pangimatayan su ped kanilan sa sundang, panutungen su ped kanilan, pamilanggun su ped kanilan enggu pangagawan sa kaaden su ped kanilan. ³⁴ Na sia kanu kabpamungkaid kanilan na paidu bu i pedtabang kanilan kagina matag madakel i pedtampil kanilan na 'bpamagigiling bu. ³⁵ Na su ped kanu manga balaitungan a taw na pamungkaidanan. Na kanu maya ba a ukit na iling-iling'u putaw na 'gkasayaban silan ka enggu silan maikelas taman sa kauma nu kapupusan gagalu na di pan 'gkauma su initandu a kutika.

³⁶ “Na su datu na enggulan nin su apia ngin a 'gkasuatan nin penggula. Ibapulu nin su ginawa nin kanu apia entain enggu itimbang'in i ginawa

^w 11:30 Su **Kitim** na pantag kanu manga taw a ebpun kanu pulu-pulu nu Saiprus atawa ka su manga taw sa Ruma.

^x 11:32 Su **apia entain a temalesak kanu kapasadan** Na nia bun ba su manga taw a temaligkud kanu Kadenan.

Nabi Danyil 11

nin sa sekanin i mabagel kanu langun nu pegkakadenanen taman sa edtalupan sekanin sa sakutu kanu Kadenan a Mapulu sa Langun. Embantas sekanin gagalu nu di pan 'gkauma su kutika a ipagedam'u Kadenan su lipunget'in. Kagina dait man a matuman su ngin i initandu nu Kadenan a manggula. ³⁷Di nin den pagadatan su manga pegkakadenanen nu manga kalukesan nin atawa ka su ibpamamasela nu manga babay a pegkakadenanen nilan. Di nin ipamamantag su langun na pegkakadenanen ka nia nin ipedtimbang sa ginawa nin na sekanin i mabagel kanilan.

³⁸Na nia nin 'bpagenggan sa alaga na su pegkakadenanen a pegkelung kanu manga kuta, a su pegkakadenanen a di 'bpagenggan sa katagan nu manga kalukesan nin. Apalan nin su entu sa manga bulawan, pilak enggu balaalaga a watu taman kanu ped pan a manga balaalaga a ibpagapal.

³⁹Pagkabagelen nin su manga kuta nin sa ukrit a kadtabang'u ped a taw a pedsimba sa ped a pegkakadenanen. Enggan nin sa kabalapantag su manga taw a kemilala kanu kabpangulu nin taman sa ibetad'in sa balapantag a galebekan enggu umunan nin sa kalupan a balas'in kanilan.

⁴⁰“Na sia kanu kapupus'u manga timpu na imbunua nu datu sa laya su datu sa ilud. Ugaid'a su datu sa ilud na makauma a mana lipules i kangagan nin a kaped'in su manga pakakalisa nin, su manga pakukuda nin enggu su manga kapal a pabubunua nin. Madakel i masakup'in a dalepa a mana silan degan a makatingguma kanu manga dalepa. ⁴¹Masakup'in bun su mapia a kalupan nu dalepa a Israil taman sa madakel a taw i mamamatay ugaid'a su manga taw sa dalepa a Idum, dalepa a Muab enggu su manga 'bpangulu kanu manga taw kanu dalepa a Amun na mamakalipuas kanu kapegkagaga nu datu a entu. ⁴²Na madakel i lusudan nin a manga dalepa, ka apia su dalepa a Egypt na dili makalipuas sa

Nabi Danyil 11–12

lekanin. ⁴³ Sekanin i mabaluy a 'gkakataw kanu manga kakawasan a bulawan enggu pilak taman den kanu langun nu kakawasan nu Egypt. Na su manga taw sa Libya enggu Itiupia na sakupen nin.

⁴⁴ “Ugaid'a aden manga tudtul a ebpun sa sebagean enggu ilud a makatiagka lun taman sa lemiu sekanin a malipunget a benal na madakel i mabinasa nin sa tidtu-tidtu sa kanu entu ba. ⁴⁵ Mapatindeg sekanin sa tulugan a balung-balung a tuleda kanu pageletan nu lagat enggu kanu suti a palaw a sangat i kapia nin. Ugaid'a matay su datu sa ilud a dala demun makadtabang lun.

Su Kambibiag'u Namamatay

12 ¹ “Na kanu entu ba a gay na makauma su mapulu a malaikat a su Mikail a su pegkelung sa lekanu. Na aden makauma a timpu na sangat a kamalasayan a dala pamun manggula iganat sa kinabaluy a bangsa kanu dalepa a Israil. Ugaid'a kanu entu ba a gay na mamakalipuas su manga taw nengka a namakasulat su ngala nin kanu libelu. ² Na su madakel a pamedtulug kanu lupa^y na mamakagedam,^z su ped kanilan na makatalima sa uyag-uyag a da taman nin, ugaid'a su ped menem kanilan na makayaya taman sa taman. ³ Su manga balaitungan na semigay a mana su kaliwanag'u kawang-kawangan, silan ba a nia su manga pedtutulu kanu madakel a taw kanu matidtu a lalan. Semigay silan taman sa taman a mana su manga bitun. ⁴ Ugaid'a seka Danyil, na su inipaalung ku a nia sa leka na di ka pan ipebpayag enggu tikup ka sa mapia taman sa di pan

^y 12:2 Su **pamedtulug kanu lupa** sia na nia nin maena na namamatay.

^z 12:2 Su **mamakagedam** sia na nia nin maena na embibiag 'bpaluman.

Nabi Danyil 12

mauma su kapupusan. Madakel a taw i magaluyan mamikal ka enggu mangiseg su katuntay nilan.”

⁵Na guna mapasad su entu, na saki si Danyil, na aden nailay ku a dua kataw a midtindeg lu kanu duakambala a adteban nu pulangi. ⁶Na isa kanilan i minidsa kanu mama a nakambalegkas sa mapia a ginis a lu pedtindeg kanu liwawaw nu pulangi sa nia nin inidsa lun na “Kanu pan guna i kapupus'u mamakagaip a nia a 'gkanganggula?” ⁷Na su mama a entu a nakambalegkas sa mapia a ginis na inikayang'in su duakambala a lima nin. Na nakineg ku a midsapa sekanin kanu Kadenan a 'bpaguyag-uyag taman sa taman sa nia nin pidtalun na “Mapupus su nia kanu dalem'u telu lagun enggu tenga amaika mapasad den su kapegkalasay nu manga taw nu Kadenan.” ⁸Na nakineg ku su entu ugaid'a da ku katuntayi. Tembu nakaidsa ku lun i “Hu mapulu ku, na ngin i kaliuwan nu nia?” ⁹Na nia nin inisawal na “Danyil, ganat ka den, kagina su manga kadtalu a nia a inipaalong ku sa leka na di ka pan ipebpayag enggu tikup ka sa mapia taman sa mauma su kapupusan. ¹⁰Madakel i ikelasan a iling-iling'u putaw na sayaban. Ugaid'a su manga taw a dupang na mapalalayun bun su kadupang'ilan. Dala kanilan i makatuntay kanu katuntayan nu manga balaitungan a taw. ¹¹Maipus pan su sangibu enggu dua gatus enggu siyawpulu a gay iganat kanu kutika a kapatelen kanu uman-uman gay a kagkurban sa kurban a pedtutungen langun enggu su kabetad kanu pakangingilu a pakagiabu a sabapan na katagak kanu Suti a 'Bpagagaman. ¹²Mapia den a benal kanu taw a makapagangapa kanu kauma nu kapupus'u sangibu enggu telu gatus enggu telupulu enggu lima gay. ¹³Ugaid'a seka na palalayun ka su ukit'engka taman sa kapupusan. Na mauma ka nu limu nu Kadenan ugaid'a pambibiagen ka 'bpaluman nu

Nabi Danyil 12

Kadenan kanu mangauli den a gay ka enggu nengka matalima su palihala
a inadil sa leka.”

Wassalam